

46
III. évfolyam.

BORSOD
MISKOLCI
MŰZSÉUM
1912. november.

II. KASSAI KIRÁLYI
KÖNYVTÁR
MISKOLC
3. szám.

56243

TÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK

ABAUJ-TORNA VÁRMEGYE ÉS KASSA MULTJÁBÓL

ABAUJ-TORNA VÁRMEGYE ÉS KASSA SZABAD KIRÁLYI VÁROS
TÖRVÉNYHATÓSÁGÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL.

SZERKESZTIK:

DR. CZOBOR ALFRÉD

Abauj-Torna vármegye levéltárnoka.

KEMÉNY LAJOS

Kassa sz. kir. város levéltárnoka,
a Műemlékek Orsz. Bizottságának
lev. tagja.

MUNKATÁRSÁK:

Csoma József

dr. Ferdinandy Gyula

Hoffmann Arnold

Kerekes György

dr. Eöttevényi Nagy Olivér

dr. Puky Endre

Révész Kálmán

Szabó Adorján

dr. Takács Menyhért

dr. Tóth-Szabó Pál

Varju Elemér

dr. Veress Endre.

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE HAT KORONA.

KASSA
KASSAI KÖNYVNYOMDA ÉS LAPKIADÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1912.

TARTALOM.

	Lap
Az 1814-ik esztendő. Irta: Velentzey Ferenc	129
Gibárt története. Irta: Tarnóczy Béla	134
Abauj- és Tornavármegye története a honfoglalástól az 1648-ik évig. Irta: Kemény Lajos	143
Adatok a kassai református egyház történetéhez. Irta: Révész Kálmán	157

Családtörténet.

Abauj- és Tornavármegye nemeseinek összeírásai. Irta: dr. Czobor Alfréd	160
Cimerkérő folyamodványok. Irta: dr. Czobor Alfréd	163

Vegyesek.

A jászai káptalan levéltárából. Közli: Kemény Lajos	165
A Kálnayak genealogiájához. Közli: K. L.	167
Brassó város levele. Közli: Kemény Lajos	168
Okiratok a linci béke történetéhez. Közli: Kemény Lajos	169
Levelek a bujdosók korából. Közli: K. L.	178
Szántói jobbágyok panasza. Közli: K. L.	182
Huslító tiszt uraimék rendtartása. Közli: K. L.	183
Egy politikai beszéd. Közli: K. L.	186

Irodalom.

Békefi emlékkönyv. Dolgozatok Békefi Remig egyetemi tanári működésének emlékére Irták tanítványai. Budapest. Stephaneum	
Nyonida R.-T. 1912. Ismerteti: Kemény Lajos	189
Bibliographia	191

Az 1814. esztendő.

A pünkösdi consessus.

Éppen pünkösöd után némely aprólékban
Kihágtunk a svaerán(?), noha nem nagy csinban,
A *Delemán*¹⁾ kertben gorombaságáért
Egy német meglakolt, rút ordításáért.

Egy-két praelectiót szerdán elmulattunk
S még tíz óra tájban vadászni ballagtunk.
Ezen bűnöcskénket a könyvbe beírák
Mi előljáróink és rovásra rótták.

Ily kis csekélységért mi bajunk lehetett?
Nem érdemlett bűnhődést. Nem is tehetett
Director, professor urunk azért semmit; —
Vagy pediglen azért, hogy szerettük Ennit.²⁾

De megtörtént, hogy a kevély *logicusok*
Durván, mint valami futó sylvánusok,
Ellenünk beszéltek s gorombaságokkal
Illettek bennünket, hetyke szavaikkal.

Elsőbben szép szóval inténk ökemeket,
Hogy hagynának békét és az ilyeneket
Ne szórnák oly igen szabadon szájakon,
Hogy egy-két pof érte essen pofájokon.

¹⁾ A mai szivargyár helyén,

²⁾ Szép leánykát jelent. Velentzey jegyzete.

De ez intés után jobban büszkélkedni
 Kezdetek s némelyek minket fenyegetni,
 Melyért társaságunk *Klestinszkyt*, *Abafyl*,
 Mint választottakat küldötte s *Tamássyt*.

Küldötte, hogy ezen ocsmány zenebonát
 Csillapitanák le, a nőttön-nőtt lármát;
 Kik nyolcz óra előtt már oskolájokba
 Mentek hárman bátran be a logicába.

Hol őket vétkekért rútol lehordották
 S hogy máskor ne tennék, jól is összeszidták,
 Forgatta *Abaffy* jó nehéz fokosát
 Felettek s mutatá *Tamássy* hatalmát

Meg vala az tiltva, hogy fokossal járni
 Nem szabad senkinek; főképen behozni
 Azt az oskolába, máskép azt elveszik
 És birtokosai többé meg sem nyerik.

Klestinszky barátunk egykor történetből
 Oskolába hozván feledékenységből,
 Meglátta *Prohászka*, a mi directorunk,
 Ki vala kegyetlen parancsoló urunk.

Tőle azon fokost el akará venni,
 De ő, hogy többen is nézték, odaadni
 Szégyenlette; azért mindjárt kitiltotta
 Oskolánkból *Antalt* és megparancsolta,

Hogy másnap ellene s ellenünk consessus
 Tartassék; legyen a secundi anni ius
 Jelen, hogy csinaink megbüntetessenek,
 Érdem szerint azok megfenyitessenek.

Másnap egybegyültek mind a professorok,
Sáfár, *Gotzik*, *Magyar*, *Mészáros*, *Volfsteinok*,
 Mely ítélőszéknek az előlölője
Prohászka director volt mindene, feje.

Bennünket behívtak s még ki sem hallgattak,
Már árva fejünkre sententiát huztak ;
Nem engedték beszélni igazságunkat,
Hogy valamennyire menthetnénk magunkat.

Nem vala, mellettünk ki szólna csak egy szót,
Csak kedves *Sáfárunk*, kívánt minékünk jót,
Ő mentett bennünket; de *Volfsteinnak* szája
Ez akármit mondott, egybe megtorkolta.

Mert olyan irigy volt ellenünk, mint csuka
S oly ravasz, rosszlelkű, mint a veres róka,
Sententiát azért fejeinkre hoztak,
Kinek kicsinyt, kinek nagyobbbat osztottak.

Abaffyt, *Tamásyt* kemény árestomra
Ítélték a bírák, egész három napra ;
Klestinszkyt, nem tudom hogy miért, kicsapták,
Oskolába jární szegényt megtiltották.¹⁾

Bennünket, kik voltunk, egy napi tömlőczre,
Reggeltől egészen estig tartó böjtre.
Igy oszlott osztán el ezen ítélőszék ;
Én is, mert idő volt, ebédelni menék.

Mig tömlőczben voltak *Tamássy*, *Abaffy*,
Enni hoztunk nekik, mint jó s hív baráti
S noha péntek vala, ők mégis hust ettek,
Amikor böjtöltek a jó keresztények.

Ki álltuk a sarat, a nehéz tömlőczöt,
Beszítettük magunkba mindjárt az örömet ;
De sajnáltuk mégis a mi barátunkat,
Hogy méltatlanul kicsapták *Antalunkat*.

A Fischerkerti mulatság és a ranki bál.

Eljött a kedves nyár égető hevével,
Kertekre szorított minket melegével,

¹⁾ A kassai kir. jogakadémia anyakönyvében neve mellett e szó :
Dimissus.

Hol a homály árnyék s hives szokott lakni,
Örömtársaságunk itt szeret mulatni!

Delemán kertjénél sokat látogattuk
Hilger barátunk és a jó bort ittuk
Nála és amidőn eljőve az este
S a fáknak árnyéka már mind ellebege

A *Fischer kertjébe* egy szándékból mentünk,
Hol vig látmányokkal telt vala meg szemünk,
Bemenénk a bálba, a csinos szálába,
Ficzkándozó lábunk ereszténk a tánczba.

Nem vala táncosnénk, vetkezőnk egy ingre,
Mazurkáltunk, ügyeltünk akkor senkire,
Zyrthy barátunk is hozzánk egyeledett,
Ki mulatságunkból szüntelenül részt vett.

Szent Péter és Pálnak éppen az estvéjén
Termettünk mulatni *Rank fürdő* vidékén,
Melynek erdejében a kellemek lakniak
S kies ernyeiben a nymfák mulatnak.

Sétáltak alattok gazdag uraságok,
Karfogva lépdgettek a szép kisasszonyok.
Honnét lefordulván, a savanyu vízhez
Mentek inni annak ezüst cseppjeihez.

Járáltunk az erdőn mi is, hol az elme
E szép tárgyon legel s magát elfelejtve
Mulat és hol a szív elégedést nyerhet
Magának s e téren száz örömt teremthet.

Bevonván az eget *Morphaeus* leplével
S ülni menvén a gerlicze is himjével,
A mi társaságunk a tánczházba mene
S innét reggel haza vigsággal megtelve.

Ezen jókat élvén az az idő eljött,
Hogy pályafutásunk már elvégeződött,

Átkoztuk a napot, átkoztuk az órát,
Hogy ily kis időre mérte ránk határát.

Ime vége vagyon már az oskolának,
A sors homályt szerez ezen társaságnak,
Bánat, keserv és búcsúvételek után
Haza ment mindegyik sirva maga útján!

Oh ha még, Barátim! úgy együtt lehetnék,
Mint voltunk és annyi édeset ehetnék!
De vajjon a gyáva sors tudna-e szülni
Olyat s társaságunk egybe szerkeztetni?

Nem gondolnám; — azért már csak leveleink
Beszéljenek egymás közt néma betűink,
Most is, amint akkor, egymásért sziveink
Égjenek, hívségtől megszállott kebleink.

Járjatok a béke s szerencse szárnyain
Ti kassai szűzek s Ámor szent karjain
Lebegjen szívetek s jószág anygala
Szálljon át veletek Lethe partjaira!

Gibárt története.

Abaujvármegyétől a család egy 1722. évben kiadott nemesi bizonyítványában erre vonatkozólag a következő megjegyzés áll, melyet a megye Péter fia Gábor részére adott ki. „Koncz Illés Beregmegyében Namény nevű faluban lakott, de mivel fia Péter Wesselényi Ferenc palatinusnak secretáriusa volt, csak a Naményi nevet használta.” Ezt egy megyei nyomozat előzte meg, mit maga Gábor kért. Támogatja ezt továbbá a családi levéltárban levő ugyancsak N. K. Gábor unokatestvéreinek Bernáth László és János Büdön, 1715-ben június 19-én kiállított oklevele ami a fenti szavakkal majdnem szószерint megegyezik.

A nemességszerző tehát Illés, ki III. Ferdinánd királytól Pozsonyban 1649. május 18-án címerlevelet nyert, melyet ugyanazon évben július 26-án Beregvármegyében ki is hirdettek.

Péter a Wesselényi-féle összeesküvéskor, úgy látszik hogy abban ő is, mint Wesselényi secretáriusa compromittálva volt, Thököly Imre pártjára ment s ennek hadnagya 1683-ban. Thököly bukása után 1686-ban beregi birtokát elvesztette s neje gibárti birtokán huzódik meg, hol 1699-ben halt meg, mert egy 1700-ban kiállított záloglevél feleségét már mint özvegyet említi.

Gyermekeik voltak: Anna, Gábor, György és Borbála.

Annát elvette Trócsányi György, Borbálát Szapora János. Györgynek neje Szendrey Zsuzsanna és fiuk Péter, ki magtalanul fiatalon halt meg.

Gábortól származik tovább a család, kinek első neje volt Szűcs Judit, a második Bogoly Erze. Ez időben írja a család magát Naményi-Koncz összetett kettős névvel (és nem Koncz név naményi predikatummal).

Gibárti birtokát nagy részben zálogba adta rokonainak Komjáthi Sándornak és Bernáth Jánosnak.

Gyermekei első nejétől: Sámuel, nőtlenül halt el; Zsuzsanna: Sebő Jánosné. Második nejétől: Mária, Gadnay Jánosné, II. Gábor és Péter ki fiatalon halt meg.

I. Gábor meghalt 1754 körül, amennyiben a családi irásokon 1755-től kezdve II. Gábor írása fordul elő. Nagyon takarékos és szerző ember. II. Gábor nemcsak az atyja által elzálogosított gibárti, büdi, szentandrásli birtokrészeket váltotta vissza, hanem szerez Vajdán, Kérben, Szántón, sőt Tályán is van háza, a Csereháton erdeje.

Felesége Jablonczay Anna, kitől I. Pál, I. Sámuel és Anna, Szabó Jánosné, gyermekei származtak. Meghalt Gibárton 1783-ban.

Itt két ágra oszlik a család, de az idősebb már a második generációban kihalt.

Megosztozván atyjuk halála után az ősi gibárti birtokon Sámuelnek jutott a néhai Farkas János-féle felső, az idősebbnek, Pálnak az alsó, néhai Farkas György-féle rész.

Mindketten Szikszórol nősültek. Kóss Andrásnak Örj Fülep Erzsébettől származott két leányát vették feleségül, még pedig Pál Kóss Erzsébetet, Sámuel Kóss Borbálát 1790–91.

Ez időben kezdték építeni mai napig fennálló curiájukat egymás szomszédságában.

Pál szenvedélyes kertész volt. Sámuel meghitelt esküdte Abaujvármegyének.

Pálnak 5 gyermeke volt: II. Pál, Erzsi Pilisy Jánosné, Anna Cserépy Imréné, Kata Cserépy Károlyné és István. Atyjuk halála után II. Pál gazdálkodott tovább a gibárti birtokon, nőül vette Zemplénből Görgey Annát, házasságukból gyermekük nem származott.

A második fiu István Abaujvármegye táblabírája, később királyi kancelláriai fogalmazó Bécsben majd Budán, nősült

Bécsben: Daszler Paulinát vette el, kitől egy fiuk volt: Géza, ki mint gyermek halt meg. Velök az idősebb ág fiágon kihalt. István meghalt Budán 1840-ben, II. Pál Gibárton 1853-ban.

I. Sámuelnek két fia és két leánya volt: II. Sámuel és András, Mária váradi Fekete Pálné, Zsuzsánna Terbőcs Istvánné. II. Sámuel családja tartotta meg az ősi gibárti birtokot. Két neje volt, első Cserépy Amália, kitől gyermekei nem voltak, a második váradi Fekete Mária, kitől négy fia és egy leánya maradt. Sámuel született 1798-ban, meghalt 1863-ban Gibárton.

Fivére, András elkerült már Gjbárról, Méráról Matusz Ágnest vette nőül s utódainak és ágazatának már semmi része sincs többé a gibárti birtokban.

II. Sámuel gyermekei: Bertalan, Róza, Lajos, Gyula és Pál. Bertalan nősült Fügedről, Nagytályai másként Hidegh Katalint vette el, kitől gyermekei: Béla és Bertalan. Birtokos volt neje után Fügeden és Fulókércsen. Gibárti részbirtokát eladta nővérének, Rózának és férjének, az ősrégi eredetű alsólelőczy és jeserniczei Tarnóczy Jánosnak, ki már előbb részbirtokokat veit Gibárton és atyja idősebb Tarnóczy József után is örökölt ott. A gibárti malmot, amelyet miután hajdani helyén, a Malomszugban teljesen elpusztult, a gróf Károlyi-család a XIX. század elején a mostani villanytelep helyén építtette fel s külön malomárkot ásatott ki a hidig.

Tőlük bérelte, majd örökáron megvette a hozzátartozó rétekkal és földekkel 1860-ban idősebb Tarnóczy József, kinek dédapja 1667-ben kassai kapitány s 1668-ban Gyöngyösnél a törököt megverte s ezen vitézi tette jutalmául I. Lipót királytól régi nemessége megerősítése mellett új címerlevelet nyert. Mivel a családi oklevelek az idősebb nyitrai ág birtokában voltak, az abauji és zempléni ág megalapítója lett. Idősebb Tarnóczy József fivére encsi plebánus 1870—80-ban. Fiai közül József, ki az 1848—49-iki szabadságharcban a vörössipkásoknál hadnagy, számos ütközetben részt vett, aztán Abaujvármegye szolgabírája, majd képviselőnek jelölték Birtokos Gibárton és Novajban. Utódok nélkül, nélküllenül halt meg 1888-ban.

Tarnóczy János, József legfiatalabb fia növelte gibárti birtokát, egyesítvén azt neje Naményi K. Róza öröklött gibárti birtokával, később pedig még vételek útján is gyarapítva, a gibárti birtok legtekintélyesebb részét bírta, János meghalt 1879-ben.

Gyermekeik: Tarnóczy Béla, kinek neje Valló Sárka és gyermekük Klára, Tarnóczy Boró özv. Grexa Jánosné, fia: Gyula; Tarnóczy Róza Megay Oszkárné gyermekeik: Gizella és László, mint néhai Tarnóczy János és Naményi K. Róza gibárti örökösei.

Az ősi Naményi-ház és birtok nagy része Naményi K. Lajos, Sámuel második fia birtokában van mind mai napig. Született 1841-ben, neje volt Szepessy Amália Szántóról. Gyermekek nem volt. Az idősebb Naményi ág kihalása után István özvegyétől megvette a Naményi Pál-féle belsőséget és földet is. Megvette ifjabb Tarnóczy József halála után a Gibárton nem lakó örököseitől: Tarnóczy Pál tályai birtokos, Tarnóczy Jusztna Jászay Istvánné és Tarnóczy Biri Pataky Jánosné részeit is. Szőlőt szerzett a büdi Panka-hegyen. Az ősi curiát rendbeszedette és kibővítette Tarnóczy János özvegyétől, nővérétől és Gibárton nem lakó gyermekeitől bérbe bírja azok összes gibárti birtokát így tehát Felsőgibárt birtokán ő gazdálkodik, mivel bérben bírja még Naményi K. Gyula és Pál testvéreinek még megmaradt földet is.

Naményi K. Gyula Abaujtonavármegye árvaszékének elnöke volt. 40 évet töltött a megye szolgálatában. 1905-ben, a nemzeti ellenállás idejében a hatalom erőszakkal távolította el őt is hivatalából, azonban a nemzet és király között létrejött megegyezés után visszahelyeztetett hivatalába. Még egy évig szolgálta a vármegyét s 1907-ben teljes fizetéssel nyugalomba vonult. A ref. egyház főgondnoka és a kaszinó elnöke Kassán.

Neje Császár Mária volt Korlátról, kitől fiugyermeke nem volt. Két leánya: Ilona és Gizella fiatalon elhaltak. Ilona leánya Raisz Miksáné után két gyermek maradt: Mihály és Sárka.

A lefiatalabb fiu: Naményi K. Pál tornai ügyvéd volt és Abaujtonavármegye tiszteletbeli ügyésze. Felesége Hoffory

Antonia, kitől gyermekei: Malvin Trompler Elekné, gyermekük: Magda, továbbá Ilona és Pál. Meghalt 1897-ben.

A család jelenleg élő tagjai magukat mind Naményinak írják, kivéven a katonai pályán levőket, kik hivatalból Naményi-Konczok.

Ez Felsőgibártinak vagy a Felvégnék története az örökölt vagy megvett birtokviszonyok után napjainkig. Hátra van még Alsógibártinak vagyis az Alvégnek befejező története azon időtől, mikor is a gibárti Bernáth-ág II-ik Lászlóval, Bernáth Bereczk unokájával fiágon kihalt, nővérét Annát pedig csáthi Gábrriel György birta nőül.

A Gábrriel-család régi kassai patricius eredetű. György 1503-ban, mint Kassa város főbirája említették. Utódai újból Miskolcon tűnnek fel mintegy 150 év múlva, ez Mátyás, ki a nemességszerző. I. Lipóttól nyert címerlevelet s Ónodon Borsodvármegyében 1663-ban publicáltatott. Tőle lett a családi leszármazás napjainkig. Ennek unokája azon György, ki neje Bernáth Anna után gibárti birtokos lett. 1741-ben Miskolcz városa a pozsonyi országgyűlésre követnek választotta meg. Azután pedig Miskolc főbirája volt 1751-ig. Ez időtől fogva állandóan megtartották gibárti birtokrészüket.

Györgynek Bernáth Annától két gyermeke volt: Miklós és Éva Thomka Györgyné. Miklós neje Fáy Anna. Épügy mint atyja Miskolc város főbirája és követe volt 1783-ban. Gyermekeik voltak: II. György, II. Miklós, Kata Dobay Dánielné, Anna Törös Tamásné. Birtokaik voltak Gibárton, Bűdön, Kérben és Devecserben s gazdálkodnak. A közpályán megint 1847-ig nem szerepelnek.

II. György az idősebb fivér elvette Kormos Klárát, kitől gyermekei: Anna, Miklós és Klára. Miklós magtalanul halt el s véle az idősebb ág fiágon kihalt, leányágon azonban a krasznikvajdai Szentimreyek lépnek helyökbe a gibárti birtokba. Annát ugyanis elvette Szentimrey László, Klárát Tusay László.

A másod ág, a II. Miklós ága, fiágon még virágzik tovább. Kétszer nősült, az első neje Szemere Zsuzsanna, a második Fáy Krisztina. Csak egy gyermeke maradt első nejétől: István, aki gibárti birtokán lakott és gazdálkodott; fele-

lesége Fáy Borbála, az országos hírű jeles férfit Fáy András nővére. Házasságukból hat gyermekük maradt u. m.: István, Zsuzsánna Csoma Sámuelné, Mária Meczner Ferencné, Ferencz, Borbála Téglássy Andrásné és János. János mint agglégény halt meg.

Ferencnek két fia volt, kik fiatalon haltak el: Zoltán és Árpád, kikkel a család fiágon kihalt. II. István az kivel a család ismét a közpályára lép gibárti curiájából, midőn a megye gönci járásából követte választották 1847-ben egész 1868-ig Csak egy leánya maradt: Zsuzsánna, ki nőül ment négyessi Szepessy Zsigmond miskolci főszolgabíró és borsodi birtokoshoz. Házasságuk után megmaradtak gibárti birtokukon s a Gáriel nevet ez időtől most már a Szepessy név váltja fel.

Gyermekeik: Szepessy Zoltán és Ilona, Szentimrey Pálné.

A szentimrei és krasznikvajdai Szentimrey-család a családi hagyomány szerint erdélyi származású. Egy Tamás nevű vitéz I. Mátyás király alatt Erdély-Szentimréről vitézi érdemeiért nemességet kapott, — kit másként Zabónak neveztek — kiről azonban leszármazó írásos adatok nincsenek. Tény az, hogy a család első neve Szabó volt. Biztos leszármazása a családnak azon Szabó Tamással kezdődik, ki Sárospatakon lakott és agilis, azaz nemes nőt birt feleségül és nemesi jogokat gyakorolt. Neje Eötvös Zsuzsánna volt.

1610-ben II. Mátyástól címerlevelet nyert Bécsben, maga és gyermekei: Tamás, Anna és Zsuzsánna részére, mely Zemplénvármegye közgyűlésén 1612-ben publicáltatott.

Abaujvármegyében I. Tamás unokája András telepedett meg s publicáltatta itt nemességét 1666-ban. Nőül vette Sztransikovits Horvát György leányát Zsuzsánnát. Ezen György első felesége Baxi Zsófia volt, kinek anyja Jánoki lány s ennek ősi birtoka Vajda. Ez uton jutott a Szentimrey család birtokába, honnan előnevét is írja.

Ezen Andrásnak fia László, fia Zsigmond és ennek fia László vette nőül csáti Gáriel Annát 1800 körül, ki által gibárti földesur lett s a család gibárti ágát alapította meg, miután a Gáriel-család idősebb fiága kihalt ez időben.

Két gyermeke közül a gibárti birtokot László örökölte, kinek neje Soldos Anna. 1861-ben a gönci járás főszolgabírája, testvére Lajos 1841—1843-ig a fiúmei kormányzóságnál viselt állást, 1848—49-ben mint tiszt részt vett a szabadságharcban; ő birta tovább a krasznikvajdai birtokot.

Lászlónak fia Gyula 1867—1872-ig a gönci járás főszolgabírája volt. Állandó lakása gibárti birtokán van, neje: Sárközy Anna, kitől gyermekei: Juliska Téglássy Ferencné Tomoron lakik; Pál, kinek neje Szepessy Ilona, közös ősük a Gábrriel-család e két unokában egyesült. Laknak Zomborban gyermekeik: 3 leány 1 fiu, II. Pál.

Álábbi tábla Gibárt földének adományozás (donatio), vétel és örökösödés útján kézzől-kézre, családról-családra való jutását ábrázolja egy ezredév alatt.

Rikolf mester
1200 körül

Kakas, János,
eladták Gibártot.

Mohol fia Detre
1290.

Langneus
1303

János de Gybárth
1325.

Miklós de Gybárth
1360.

Anna
1400.

1409-ben leányági örökösödés címén a Figeidy, Rásonyi, Vilmányi, Szendy és Hegyaljay család birtokosztályában szerepel.

Czeke György
1453.

Agatha

Porkoláb Imréné

Czeke János és Monay Domonkosné.
1486.

Bor György de Gybárth
1481—1484.

Ilona, előbb Zaujtay Andrásné

Osvald, Leonárd, Kelemen, István

Czeczey Leonárd
1540.

gibárti Bor Simon
Hamvay Erzsé

János
1554.
Teresztenyey Dora

György és Ferenc
1578. nótáztatnak

Járay János, Feyn Lukács
harmincados

rugyasi Panka Péter
fűgedi várnagy 1559. — † 1584.
1. Páncsy Zsófia. 2. Musay Zsófia.

1-től *Ilona* *Kata* *István* 2-től *Zsigmond* *Anna*
Kornis Boldizsár Dancs Pál Beyczy Borb. † Malykócy Gábor.
† 1596.

Péter
† 1608. kisk.

gibárti Farkas Mihály
1609.
1. N. N. 2. Helsey Anna.

Judith
Madár István

János
Czeke Borbála
1630

György
Gecsey Anna
1660.

Zsuzsanna
Zsarnay Mihály

Mihály
† 1656.

Anna
†

Ilona
†

Anna
Bernáth Bereczk
1651.

Mária
Naményi Péter
1660. † 1699.

László
†

János
Hamvay Klára

Anna
1. Gábrriel György

László
Kácsándy Zsófia

I. Miklós
Fay Anna

Éva

II. György
Kormos Klára

II. Miklós
1. Szemere Zsuzsanna. 2. Fay Krisztina

Anna
Szentimrey László

Klára
Tusay László

1-től *I. István*
Fay Borbála

László
Soldos Anna

II. István
N. Mária

Gyula
Sárközy Anna

Zsuzsanna
Szepessy Zsigmond

Julia
Téglássy Ferenc

Pál
Szepessy Ilona

Zoltán

Ilona

3 leány és Pál

Anna *Mária*
Bernáth Bereczk Naményi Péter
1661. 1660. † 1699.

I. Gábor
1722.
1. Szűcs Judit. 2. Bogoly Erzsé.

II. Gábor
1750.
Jablóczay Anna

I. Pál
Kóss Erzsé

I. Sámuel
Kóss Borbála
1774—1804.

II. Pál
Görgey Anna
† 1853.

István
Doszler Paulina
† 1840.

II. Sámuel
váradi Fekete Mária
1796—1863.

András
Matusz Ágnes
† 1848
Gibárti részét eladta.

Bertalan
Hidegh atalán
1835—1890

Róza
Tarnóczy János
1836—1879.

Lajos
Szepessy Amália
† 1841.

Gyula
Császár Mária
†

III. Pál
Hoffory Antónia

1. Béla 2. Berti
1869.

Béla
Valló Sári

Boró
Grexa J

Róza
Megay O

Malvin
Trompler Elek

Ilona

IV. Pál
sz. 1895.

Ilona
1905.

Klára
1908.

Gyula
1890

Gizi Laei

Magda

Tarnóczy Béla.

Abauj- és Tornavármegye története a honfoglalástól az 1648-ik évig.

1343. László,¹⁾ 1347—1348. Gergelyfia Pouch,²⁾ 1351. Kelemen,³⁾ 1376. Kisvárdai Jánosfia Domokos (Máriássy lvt.) 1383. Somosi Péterfia János,⁴⁾ 1388. Vittchkai (Vitkay) Mihályfia János.⁵⁾

Jegyzők.

1325. István mester notarius⁶⁾

1513. Balathay István vármegyei jegyző.⁷⁾

Szolgabírák.

1330—1337. Szaniszló,⁸⁾ 1347. Kázméri Mikócsafia Dénes, Szolnoki Dózsafia Gergely, Fáy Gergely és Zsadányi Jakab,⁹⁾ 1390. Szendi György.¹⁰⁾

Abaujvármegyei esküdtek.

1347 Tökési Itefia János, Tornai Lászlófia János, Bulchi Dénesfia Domokos, Bárczay Mikó, Idai Pálfia János, Szinnyey Petőcsfia János, Gagyí Gerevenfia Mihály, Vadászi Lőkősfia László, Ruszkai Izsép, Forray Jakabfia János, Rozgonyi Jánosfia László és Kázméri Istvánfia Miklós.¹¹⁾

¹⁾ Kassa v. ny. lt. lajstromozatlan.

²⁾ Kassa v. ny. lt. 3. sz. és. Z. O. II. 329.

³⁾ Szemere lvt

⁴⁾ Orsz. lvt. Dipl. 6977.

⁵⁾ U. o. 7437.

⁶⁾ A. O. II. 227.

⁷⁾ Kassa város jegyzőkönyve.

⁸⁾ A. O. II. 515. III. 428.

⁹⁾ Kassa v. ny. lt. 3. sz.

¹⁰⁾ F. X/I. 659.

¹¹⁾ Kassa v. ny. lt. 3. sz.

Vármegyei várnagyok.

1325. Simon,¹⁾ 1348. Mokyan,²⁾ 1357. Miklós.³⁾

Várnagyok.

1300. János boldogkői,⁴⁾ 1322. Itefia János regéci,⁵⁾ 1325. Mihály mester füzéri,⁶⁾ 1330. körül Perényi Miklós újvári várnagy,⁷⁾ 1337. Simoneth szalánci,⁸⁾ 1337. Itefia János jászai és Tybafia Tamás regéci,⁹⁾ 1346. Poháros Péter szalánci¹⁰⁾ és 1351. boldogkői várnagy, 1350. Szendi Andrásfia Tamás füzéri alvárnagy,¹¹⁾ 1360. Perényi Péter regéci várnagy,¹²⁾ 1375. Miklós, Sáfár István fia, regéci várnagy¹³⁾

Abaujvármegye alispánjai. (1401—1526.)

1401. Szinyéry Péter,¹⁴⁾ 1402 Szöledy János,¹⁵⁾ 1406. Miskei Miklósfia Tamás¹⁶⁾ és Péter,¹⁷⁾ 1411. Lasztóczi Domokos,¹⁸⁾ 1412—1413. Hutkai Fakó János és Lasztóczi Antalfia Domokos,¹⁹⁾ 1417. Baktai Fakó János és Lasztóczi Domokos,²⁰⁾ 1437. Szöledy Dobó András,²¹⁾ 1437—1439. Gecsey

¹⁾ A. O. II. 227.

²⁾ A. O. V. 173.

³⁾ A. O. VI. 602.

⁴⁾ H. O. VII. 300.

⁵⁾ A. O. II. 53.

⁶⁾ F. VIII/II. 646.

⁷⁾ F. VI/II. 348.

⁸⁾ Z. O. VI. 1.

⁹⁾ A. O. III. 339.

¹⁰⁾ Sztáray okl. I. 193.

¹¹⁾ A. O. V. 419.

¹²⁾ F. IX/III. 636.

¹³⁾ Z. O. III. 596.

¹⁴⁾ Nemzeti Múzeum. Máriássy lvt.

¹⁵⁾ U. o.

¹⁶⁾ F. X/IV. 570. Kassa v. ny. lt. 47. sz.

¹⁷⁾ Z. O. V. 440.

¹⁸⁾ H. okl. 352.

¹⁹⁾ Orsz. lvt. Dipl. 10112 Máriássy lvt.

²⁰⁾ Melczer okl. 52.

²¹⁾ Csánki. I. 224.

László,¹⁾ 1452. Buzlai Miklós,²⁾ 1453. Ruszkai Kornis János és Monaky Simon,³⁾ 1459. Csobádi Gergely,⁴⁾ Homrogdi András,⁵⁾ 1460. Bárczay András,⁶⁾ 1462. Pohárnok István,⁷⁾ 1464—1465. Pohárnok István és Roskoványi Tamás,⁸⁾ 1467. Bárczay András és Kozmafalvi István,⁹⁾ 1468. Vajday György,¹⁰⁾ 1470. Bárczay András és Leéli Tamás,¹¹⁾ 1474—1476., 1480. Buzlai Miklós,¹²⁾ 1481. Kápolnay Zsigmond és Haday Gergely,¹³⁾ 1582. Buzlai Miklós,¹⁴⁾ 1483. Buzlai Miklós és Bárczay János,¹⁵⁾ 1484. Buzlai Miklós,¹⁶⁾ Györgyi Huszti Bálint,¹⁷⁾ 1485. Buzlai Miklós és Czeczey Bereczk,¹⁸⁾ 1487—1490. Kápolnay Zsigmond és Bakthay István,¹⁹⁾ 1493. Kápolnay Zsigmond és Bakthay István,²⁰⁾ 1494. Bakthay István,²¹⁾ 1495—1496. Gagy Horváth János, Kápolnay Zsigmond és Bakthay István,²²⁾ 1497. Kápolnay Zsigmond, Gagy Horváth János és Buthkay Mihály,²³⁾ 1498. Gagy Horváth János, Kápolnay Zsigmond és Thomori István,²⁴⁾ Gagy Horváth János, Kápol-

1) Nemzeti Múzeum. Kapy lvt.

2) Orsz. lt. Dipl. 14542.

3) Felsőmagyarországi Múzeum lvt.

4) Csánki I. 223.

5) Csánki I. 226.

6) Máriássy lvt.

7) Orsz. lvt. Dipl. 15769.

8) Máriássy lvt.

9) U. o.

10) U. o.

11) Orsz. lvt. Dipl. 17073.

12) Máriássy lvt. Csánki I. 223; Orsz. lvt. Dipl. 17717; Kassa v.

t. lvt. T. Karácsondi Nr. 2.

13) Csoma lvt.

14) K. v. ny. lt. lajstr.

15) Máriássy lvt.

16) Csánki I. 223.

17) U. o. 226.

18) Orsz. lvt. Dipl. 19013.

19) Csánki I. 227., 231. Máriássy lvt. K. v. ny. lt. 650. 651.

20) Orsz. lvt. Dipl. 20080.

21) Kassa v. ny. lvt. lajstromozatlan.

22) Orsz. lvt. Dipl. 20263, 20277. Fövenyessy lvt.

23) Semsey lvt.

24) Orsz. lvt. Dipl. 20719. 20796.

nay Zsigmond és Buthkay Mihály¹⁾ 1502. Jánoky Pál,²⁾ 1503. Fancsaly László,³⁾ 1506. Fancsaly László,⁴⁾ 1509. Fancsaly László,⁵⁾ 1510. Fancsaly László,⁶⁾ 1511—1515. Gagy Demeter,⁷⁾ 1517. Tomory Pál és Gagy Demeter,⁸⁾ 1518. Szemerei Mihály,⁹⁾ 1521. Szemerei Mihály,¹⁰⁾ Némethy Miklós,¹¹⁾ 1522. Bárczay János,¹²⁾ 1524—1526. Bárczay János,¹³⁾ aki 1526-ban a mohácsi csataterén elesett.

Szolgabírák (1400—1526).

1406. Czecey Jánosfia Miklós, Kázméri Tamás, Sárvári Péter és Baksai László,¹⁴⁾ 1413. Tomory Mihály¹⁵⁾ Kinizsi Demeter,¹⁶⁾ 1427. Bölzsei Sebestyénfia Péter, Szini István, Czecey Péter és Hegyaljai Baglas Péter,¹⁷⁾ 1470. Hollóházai Lukács,¹⁸⁾ 1482. Hollóházai Lukács és Bölzsei Sándor,¹⁹⁾ 1390. Szendy István,²⁰⁾ 1493. Szendy István,²¹⁾ 1498. Gadnai István,²²⁾

¹⁾ K. v. ny. lt. 774.

²⁾ Semsey lvt.

³⁾ Orsz. lvt. Dipl. 21204. Csoma lvt.

⁴⁾ Orsz. lvt. Dipl. 21538., 21587., 21606.

⁵⁾ K. v. t. lt. T. Karácsondi Nr. 7.

⁶⁾ Csoma lvt.

⁷⁾ Orsz. lvt. Dipl. 22126., 22207. Csoma lvt. Kassa v. t. lt. H. Migratio Nr. 13. K. v. ny. lt. 941. és lajstromozatlan.

⁸⁾ Kassa v. t. lt. T. Karácsondi. Nr. 10.

⁹⁾ Kassa v. ny. lvt. lajstromozatlan.

¹⁰⁾ Orsz. lvt. Dipl. 23524.

¹¹⁾ Kassa v. ny. lvt. lajstromozatlan.

¹²⁾ U. o. lajstromozatlan.

¹³⁾ Orsz. lvt. Dipl. 24141., 24142., 24182., 26690., 26695. Kassa v. ny. lvt. 1087. 1125.

¹⁴⁾ F. X/IV. 570.

¹⁵⁾ F. M. Muzeum-egylet lvt.

¹⁶⁾ Orsz. lvt. Dipl. 10112.

¹⁷⁾ Thalióczy, A kamara haszna. 1879. 172. l.

¹⁸⁾ Orsz. lvt. Dipl. 17073.

¹⁹⁾ Kassa v. ny. lvt. lajstromozatlan.

²⁰⁾ Kassa v. ny. lvt. 650., 651.

²¹⁾ Orsz. lvt. Dipl. 20080.

²²⁾ U. o. 20719.

Fáy Miklós,¹⁾ 1503. Kékedy Vitalius,²⁾ 1506. Bernáldfalvi Bernáld Péter,³⁾ 1511. Literátus Bernát és Bernáth István,⁴⁾ 1513. Bernáldfalvai Péter és András,⁵⁾ 1521. Bernáld András⁶⁾ 1524. Szakai Antal.⁷⁾

Esküdtek (1400–1526).

1406. Dobszai András, Rásonyi Péter, Bárczay Péter, Semsey Demeterfia János, Himy Sebestyén, Kékedi Chelfia László, Rakattyási Balázs, Fügedi Pál Alapyáni Csyrke János, Olcsváry András, Kayói Szaniszlófia András és Kéry Miklós.⁸⁾ 1413. Szebenyei Bakó András (homo provinciae).⁹⁾ 1490. Szebenyei (máskép Szalai) Bakó Tóbiás és Szakalyi Mátyás.¹⁰⁾

Várnagyok.

1400. Tóth Péter regéczi (mint néhai említettik).¹¹⁾ 1433. Geszti Mihályfia László, Brankovics György tályai, tokaji, boldogkői, regéci és munkácsi várnagya.¹²⁾ 1443. Helembai Sandrinus regéci és boldogkői.¹³⁾ 1462. Csontos János boldogkői.¹⁴⁾ 1493. Sysári János és Bolcsárdi Nagy Ambrus nagyidai.¹⁵⁾ 1520. Bolyári János, Lossonczy Zsigmond szalanci várnagya.¹⁶⁾ 1521. Némethy Miklós, füzéri.¹⁷⁾

¹⁾ Kassa v. ny. lvt. 774. sz.

²⁾ Orsz. lvt. Dipl. 21204.

³⁾ U. o. 21587.

⁴⁾ U. o. 22207.

⁵⁾ Kassa város jegyzőkönyve.

⁶⁾ Orsz. lvt. Dipl. 23524.

⁷⁾ Antonius de Zaka. U. o. 26590.

⁸⁾ F. X/IV. 570. K. v. ny. lvt. 47.

⁹⁾ F. M. Muzeum-Egylet lvt.

¹⁰⁾ K. v. ny. lvt. 650., 651.

¹¹⁾ K. v. ny. lvt. 24.

¹²⁾ F. X/VII. 451.

¹³⁾ H. okl. 406.

¹⁴⁾ K. v. t. lt. P. Boldogkő. Nr. 4.

¹⁵⁾ Orsz. lvt. Dipl. 20080.

¹⁶⁾ K. v. t. lvt. N. Kassa. Nr. 29.

¹⁷⁾ K. v. ny. lvt. lajstromozatlan.

Adószedők.

1468. Kányi Miklós.¹⁾
1476. Toklár János.²⁾
1481. Debréthei Mihály.³⁾
1513. Péchy Tamás.⁴⁾
1515. Putnoky János.⁵⁾
1522. Szendy Miklós.⁶⁾

Kemény Lajos.

¹⁾ K. v. ny. lvt. 370.

²⁾ U. o. 446., 483.

³⁾ U. o. 497.

⁴⁾ Kassa város jegyzőkönyve.

⁵⁾ K. v. ny. lvt. 938.

⁶⁾ U. o. 1035.

Tornavármegye története a honalapítástól a mohácsi vészig.

1.

Tornavármegye területe, mint királyi birtok (praedium 1243.),¹⁾ a királyi udvartartás céljaira szolgált. Udvarnokon laktak a királyi udvarnokok és Méhész, Almás, Körtvélyes nevei e királyi udvartartás nyomait őrzik mindmáig.

IV. Béla szívesen időzik e birtokán,²⁾ melyen Görgő, Vendégi és Torna földmives lakossága a mezőgazdaság számos ágában serénykedik.³⁾ Termeszterméyeik gabona, árpa, zab, köles, kender, len és méz; űzik a sertésenyésztést is.

Mindennek tizedével az esztergomi érseknek tartoznak. A görgői tizedet IV. Béla (1263.) felbecsültetvén, a királyi udvartartás részére megváltja.

Ez évben Torna mint districtus (kerület) szerepel, ami vármegyei szerkezetre vall. Első ispánjául Buzadot ismerjük, aki mint a király embere jelen van Teresztenye beiktatásán, mely földet (1272.) a Katiz-nembeli Mokudfiainak, Gál, László és Gergelynek adományoz V. István azért, hogy midőn apja, IV. Béla, őt Feketehalom várában ostromolta, testvérük, Pál ott elesett, Gál karján súlyosan megsebesült s László vitézül védte István zászlaját. A király egyszersmind a földet a tornai ispán hatósága alól felszabadítja.⁴⁾

¹⁾ Pesty Frigyes, Eltűnt. vármegyék. I. k. 19. l.

²⁾ F. IV/II. 300.

³⁾ F. IV/III. 126.

⁴⁾ Z. O. I. 32.

1273-ban Sebestyén, tornai ispán nyer itt birtokot, melybe őt Mátyás, tornai plébános s a szent Egyedről nevezett egyház papja iktatja be;¹⁾ ugyanez a Mátyás, a király udvari papja a következő évben a királyi pecérek földjét nyeri adományul.²⁾

1275-ben Horváti kerül magánkézre.³⁾

A várszerkezet bomlását mutatja, hogy IV. László 1274-ben⁴⁾ a tornai várföldhöz tartozó Ber-t nevű föld azon öt ekényi részét, melyben Póth várjobbágy lakik, Teodorfia Péternek adományozza; 1279-ben pedig a király két tornai várjobbágyát, Fyochfia Mihályt és Zepusfia Turnát a nemesek sorába veszi fel s Hegymeg földjét adományozza nekik.⁵⁾ Ez utóbbi évben IV. László a vármegyében tartózkodik.⁶⁾

Tornavármegye első közgyűléséről, melyet együttesen tart Hevesujvár- és Borsodvármegyékkel Szihalomnál, az 1335-ik év szól.⁷⁾

Rendesen Gömörvármegyével tartja gyűléseit, mint az 1337-ik évben is.⁸⁾

1341-ben Drugeth Vilmos nádor elnöklése alatt Borsoddal együttesen Edelény mellett harmadik napja tart a gyűlés.⁹⁾

Első alispánjának tartsuk e Bertalan mestert, akinek mint Vilmos nádor alispánjának s a négy szolgabírónak János¹⁰⁾, — Bertalan őt erre pecsétjével felhatalmazván — jelentést tesz, hogy Éles János ménesét a Kálnaiak birtokára hajtotta, buzájukat s kölesüket felétetvén, a Kálnaiak egyik jobbágyát is megsebezvén, nem döntjük el. Az oklevél Szilasban kelt.¹¹⁾

1) W. XII. 87.

2) F. V/II. 230.

3) F. V/II. 313.

4) Csoma J. Abauj-Tornavármegye történelmi monographiája. I. k. 99. l.

5) H. O. III. 32.

6) H. oklvt. 85.

7) A. O. III. 206.

8) F. IX/VII. 101.

9) F. VIII/IV. 669.

10) „pugil de Babolch.”

11) Kassa v. ny. lvt. lajstomozatlan.

1347-ben Kont Miklós nádor Gömör mellett tart közgyűlést a két szomszédos vármegyével;¹⁾ 1364. október hó 19-én pedig Tornallyán, melyen leánynegyed ügyében ítélik, határjárást rendelve el a jászai káptalan emberével.²⁾ 1372-ben ismét együttes gyűlést tartanak.³⁾

1381-ben Garai Miklós nádor a király parancsára országszerte gyűléseket tartván a gonosztevők megbüntetése végett, ez évben Torna- és Gömörvármegyékkel Gömör mellett hatodik napja tart gyűlést, melyen Miklósfia Barlabás tornai alispán és a vármegye két szolgabírája: Lászlai Benedekfia Miklós és Nádasdi Kozmafia Lukács a nádor által erre felkért esküdtekkal, a megidézett, de meg nem jelent gonosztevők, legnagyobbbrészt tolvajok felett törvényt látnak, elítélvén őket fej- és jószágvesztésre.⁴⁾

1406-ban Gömör mellett⁵⁾ s 1423-ban is Garai Miklós nádor,⁶⁾ 1429-ben Pálóczy Máté országbíró,⁷⁾ 1467-ben Pálóczy László elnöklete alatt⁸⁾ tart a két szomszédos vármegye közgyűlést. 1512-ben alispánja, Beczkeházai János előtt Komjátiban birtokvétele ügyében tilalmat emelnek;⁹⁾ 1526-ban pedig Tornavármegye névszerint nem említett jegyzőjéről van említés.¹⁰⁾

Torna területe az esztergomi érsek egyházmegyéjéhez tartozott. 1330-ban a király parancsára Vilmos nádor visszaadta az érseknek az egy idő óta Zaard (Szád) vára részére illetéktelenül behajtott tornavármegyei tizedet, mert az, mint az okirat mondja, az egyház szolgái élelmére, a templomi szerek jókarban tartására, egyházi épületek emelésére s fenntartására van.¹¹⁾

1) A. O. V. 492.

2)

3) F. IX/VII. 332.

4) F. IX/VII. 428.

5) Kassa v. ny. lvt. 19167.

6) F. X/VI. 575.

7) Melczér oklvt. 59.

8) Kassa v. ny. lvt. 19187.

9) Orsz. lvt. Dipl. 22304.

10) Kassa v. ny. lvt. lajstromozatlan.

11) F. VIII/IV. 209.

A vármegye egyházi feje a főesperes; 1494-ben Bereczk,¹⁾ 1503-ban Tussai Péter,²⁾ 1522-ben Henkel János.³⁾

1315-ben Pál tornai, Péter ardói,⁴⁾ 1324-ben Péter,⁵⁾ 1412-ben Tamás szőlőszardói plébánus s ugyanekkor Jakab az egerszegi egyház gondnoka.⁶⁾

1348-ban Egerszegen köiteplom áll.⁷⁾

2.

Torna felerészét a Tornaiak ősi nemzetsége bírta. E nemzetség már az Árpádok korában főispánokat, püspököket, országbírákat adott az országnak.⁸⁾ Tornai János, Miklós egri püspök atyja, az I. Károly király vitéz katonája.⁹⁾ Fiának, Lászlónak 1357-ben Nagy Lajos birtokot adományoz azzal a kiváltsággal, hogy rajta várakat emelhet.¹⁰⁾

A család 1406-ban kihalt s a tornai uradalom a koronára szállván, 1409-ben Zsigmond király azt Özdögei Bessenyő Pállal, Dalmát-, Horvát- és Szlavonországek volt bánjával elcseréli a körösmegyei Kőkapronca váráért. Az okiratban a király felsorolja a bán érdemeit s feldicséri, hogy Nikápolynál hőiesen harcolt a király védelmében, majd a Durazzói László ellen folyt küzdelmekben résztvevén, fogságba esett, melyből kiszabadulván, ismét forgatta ellenük fegyverét s meg is sebesült. Az uradalom birtokába 1410-ben iktatja be az egri káptalan a vitéz bánt és Berencsi Gergely fia Sáfár Istvánt. Torna várán és vámján felül az adományos birtokok a következők: Torna, Udvarnok, Lucska, Barka, Szájbülése, Bognárvágása, Ujfalú, Rákó, Kápolna, Berchefelde tornai, Meggyes, Szentjakab, Debréte, Viszló, Rakacza, Szentistván másképp Vámos-Borsodi, Köbli, Pamlény, Encs, Ináncs abauji, Alsó-

¹⁾ Kassa v. ny. lvt. lajstromozatlan.

²⁾ H. okl. 451.

³⁾ Wagner, *Analecta Scepusii*. I. 372. l.

⁴⁾ Felsőmagyarország Múzeum-Egylet lvt.

⁵⁾ Z. O. I. 255.

⁶⁾ Kassa v. ny. lvt. lajstromozatlan.

⁷⁾ Z. O. II. 329.

⁸⁾ Csoma J. *Abauj-Tornavárm. tört. monogr.* I. k. 607.

⁹⁾ A. O. I. 341.

¹⁰⁾ F. XI. 444.

Bénye, Felső-Bénye, másképp Erdőbénye, Szegi zempléni és Rás gömörmegyei falvak.¹⁾

1324-ben Bessenyő Pál Egerszeget is királyi adományul nyeri.²⁾

Halála után (1436.) mind e birtokokat Sáfár István, ki a Tornai nevet felvette s fiai: Szilveszter és Vitus nyerik el; 1439-ben pedig Egerszeget, Alsó-Méra felét s a somodi vámot, melyekbe az új adományosokat a jászai káptalan még ez évben beiktatja.³⁾

1476-ban a tornai uradalom a Szapolyaiak kezére jut. Szapolyai Imre már 1470-ben a vármegye főispánja.⁴⁾ Birják még Szádvárt is s itteni jószágaikra 1494-ben 596 és 1/2 frt, 1495-ben 602 frt adót vetettek ki.⁵⁾

1483-ban a Derencsenyiek Görgőt kapják adományba.⁶⁾ Közülök Derencsenyi Miklós (1518.) Szapolyai János tornai várnagya s a vármegye főispánja,⁷⁾ 1520-ban a nógrádi Homokierenyét királyi adományul nyeri.⁸⁾ A király 1524-ben meghagyja neki, hogy a vármegyei hadakat a hadbaindulás előtt vizsgálja meg.⁹⁾ A mohácsi vész is a főispáni állásban találja.¹⁰⁾ Okleveleink, mint az egyházi tizedek bérlőjéről emlékeznek meg róla. 1522-ben az esztergymi érseknek Torna-vármegye terménytizedeért 200 forintot fizet;¹¹⁾ 1526-ban pedig Várdai Pál egri püspök 100 frtról nyugtatja őt, mely összeget a zemplénavármegyei bényei kerület bordézsmaájáért évi bér fejében lefizetett.¹²⁾

1) F. X/IV. 721 H. okl. 349.

2) Z. O. VIII. 172

3) Z. O. VIII. 657., 666.

4) Csánki id. m. I. 244.

5) U. o. 243.

6) U. o. 242.

7) Kassa v. t. lt. Derencseni. Nr. 13. Kassa v. ny. lvt. lajstr.

8) Kassa v. ny. lt. 19152.

9) Kassa v. t. lt. Derencseni. Nr. 25

10) Kassa v. ny. lt. lajstr

11) Kassa v. t. lt. Derencseni. Nr. 19.

12) U. o. Nr. 38.

3.

Mily mértékben emelkedett a vármegyében a földművelés a 14-ik század közepén, arról tanuskodik az, hogy 1355-ben a Torna folyón Hannusmolna, Basaanfiaestvánmolna és Mihálkovácsmolna nevű malmok állanak.¹⁾ A bányászat üzésére vall, hogy 1474-ben Mátyás király engedélyt ad a Csetnekieknek, hogy tornai Marthony nevű birtokukon bányát nyithatnak s ércető malmokat építhetnek.²⁾

Az 1430-ik év tájékáról fenmaradt a vármegye portális összeírása a tornai uradalom nélkül.

A porták száma 800 s a kivetett adó összege — 200 denár híján — 500 forint.³⁾

A jegyzék szerint az első járásban a következő helységek feküdtek:

Acskó 14 portával,	Perkupa 21 portával,
Becskháza 1,	Sernő 28,
Derenk 23,	Szöllőssardó 50,
Dobódél 7,	Szilás 33,
Hidvégardó 43,	Szigliget 39,
Horváti 8,	Szentandrás 20,
Kőszeg 9,	Szin 31,
Kovácsi 24,	Teresztenye 2,
Lászó 4,	Vendégi 30,
Nenke, ma Lenke 1,	Varbócz 15.
Petri 16,	

A második járásban a következő helységek feküdtek:

Ardó 18 portával	Jolsvafő 21 portával
Almás 34,	Kisfalud 8,
Borzva 30,	Körtvélyes 40,
Domaháza 5,	Kornalipa 9,
Dernő 26,	Kovácsvágása 16
Feketefűz 7,	Méhész 8,
Görgő 48,	Szilicze 16,
Hárskut 34,	Szádelő (?)
Jabloncza 58.	Zemlén 1.

¹⁾ Z. O. II. 642.

²⁾ Teleki. XI. 507.

³⁾ Orsz. I. Dipl. 34088.

E falvak közül a pelsőczy Bebekék birják a következőket: Szilas, Acskó, Kőszeg, Derenk, Kovácsi, Szöllőssardó, Szögliget, Hidvégardó, Vendégi, Szentandrás, Hárskut, Körtvélyes, Jabloncza, Dernő, Almás, Kornalipa, Kovácsvágása; a Sziniek Teresztenye, Dobódel, Varbócz, Szin, Feketefüz, Ardó, Domaháza, Kisfalud, Borzva, Jolsvafő helységeket; Görgöt Szobonya Imre.

A 15-ik század végén az adó alá eső házhelyek száma 1000—1100 volt.¹⁾

A vármegye királyi adója (dica) 1519-ben 172 forint²⁾ s 1525-ben az ország rendei 250 rendkívüli adót (taxa) vetnek ki reá.³⁾

Tornavármegye tisztviselői.

Főispánok:

1272. Buzad,⁴⁾ 1273. Sebestyén,⁵⁾ 1347. Cykow,⁶⁾ 1379. Bebek Imre,⁷⁾ 1439. Berencsi Sáfár István,⁸⁾ 1443—1444. Tornai Szilveszter,⁹⁾ 1470. Szapolyai Imre,¹⁰⁾ 1520—1526. Derencsényi Miklós.¹¹⁾

Alispánok:

1320 Bertalanfia Máté,¹²⁾ 1347. Ugrinfia László,¹³⁾ 1379. János,¹⁴⁾ 1381. Miklósfia Barlabás¹⁵⁾ 1470. Roskoványi Tamás,¹⁶⁾ 1512. Beczkeházai János.¹⁷⁾

¹⁾ Engel, Monumenta Ungarica 32, 131. l.

²⁾ Kassa v. ny. lvt. 997. sz.

³⁾ U o. 1081. sz.

⁴⁾ Z. O. I. 32.

⁵⁾ W. XII. 87.

⁶⁾ Kassa v. t. lvt.

⁷⁾ Wenzel G., Diósgyőr. 35 l.

⁸⁾ Teleki. I. 409.

⁹⁾ Teleki. I. 409. X. 135.

¹⁰⁾ Csánki I. 244.

¹¹⁾ Kassa v. t. lt. Derencseni. Nr. 13. Kassa v. ny. lvt. Iajstr.

¹²⁾ F. VIII/Vl. 50.

¹³⁾ Kassa v. t. lt.

¹⁴⁾ Wenzel G., Diósgyőr. 35. l.

¹⁵⁾ F. IX/VII. 428.

¹⁶⁾ Csánki. I. 244.

¹⁷⁾ Orsz. lt. Dipl. 22304.

Szolgabírák:

1381. Lászlai Benedekfia Miklós és Nádasdi Kozmafia Lukács,¹⁾ 1430. körül Nádasdi Barnabás és Chenei Lászlófia János.²⁾

Várnagyok:

1339. Péter szárdi alvárnagy,³⁾ 1470. Roskoványi Tamás szárdvári,⁴⁾ 1492. Debrenthei Hymffy Imre tornai,⁵⁾ 1514. Szaniszló tornai alvárnagy,⁶⁾ 1518. Derencsényi Miklós tornai,⁷⁾ Darholcz Vilmos szárdi.⁸⁾

Falusi bírák:

1324. Zumbóth szőlőssardói.⁹⁾

Kemény Lajos.

¹⁾ F. IX/VII. 428.

²⁾ Orsz. I. Dipl. 34088.

³⁾ A. O. III. 595.

⁴⁾ Csánki. I. 244.

⁵⁾ Kassa v. ny. Ivt. 694.

⁶⁾ U. o. Iajstr.

⁷⁾ U. o. Iajstr.

⁸⁾ U. o. 1124.

⁹⁾ Z. O. I. 255.

Adatok a kassai reform. egyház történetéhez.

(Két régi krónikából.)

1.

A kassai jezsuita kollégium naplóját a budapesti egyetemi könyvtár őrzi. E nagybecsű naplóban a kassai ref. egyház történetére vonatkozó érdekes adatok is találhatók, melyek (magyar fordításban) így következnek:

1673. szeptember 29-én foglaltuk el a kálvinista templomot és misét szolgáltatunk benne. A templom ajtajára maga Wolkra méltóságos ur tűzte fel a keresztet.

(Ettől kezdve katonai élelmiszertárnak használta a szepesi kamara a templomot, míg 1682. auguszt 27. Thököly Imre visszaadta a reformátusoknak. De nem soká birhatták, mert :)

1696. március 27. keddi napon (a róm. katolikusok) elfoglalták a kálvinista templomot az iskolákkal együtt.

1696. április 1 vasárnap. A jezsuita templomban tót prédikáció volt, de mise nem volt a processió miatt, mely a nagy templomból indult az elfoglalt kálvinista templomba, melyet e napon szenteltek fel. Volt mise és magyar prédikáció. A jezsuita atyák ebédre egy tál étellel többet és bort is kaptak. A többiek (t. i. a rendház többi tagjai és alkalmazottai) pedig két-két tojást kaptak és egy üveg bort, a katolikusoknak a kálvinistákon vett diadalma alkalmából.

1696. április 15, virágvasárnapon. Az atyák ebédre 4

tál ételt kaptak. A tót egyházi beszéd mától fogva nem a mi templomunkban, hanem a kálvinistáktól most elfoglalt templomban lesz, így akarván némelyek közülünk.

2.

Élt Kassán a 18-ik század első felében, egy derék református „kompaktor” (könyvkötő és könyvtáros) Szathmári Pál, aki a kassai református egyháznak több éven át gondnoka, kurátora is volt. Az egyház nevezetesebb eseményeit feljegyezte Székely István világkrónikájának (Krakkó, 1559.) birtokában volt példányához kötött tiszta lapokra. Ez a példány jelenleg a sárospataki ref. főiskola könyvtárának tulajdona. Szathmári Pál nevezetesebb feljegyzései a következők:

Kassán 1713. és 1714. esztendőekben a reformátusok és luteránusok kemény arestumot szenvednek az pápistáktul az urnapi processio nem járásáért, noha a felség-s király nem approbálta, de azzal a kassai pápisták nem gondoltak.

1731. die 30 Maji, Kassán a pápisták az urnapi processio nem járásért a reformátusokat és luteránusokat keményen megzalogolják, úgy, hogy házaiként járván, amit szerettek, elvittek és eladtak; amit szerettek, magok közt felosztottak; noha a felséges király és udvar parancsolta visszaadni az elvett jószágot, de többnyire odamaradott. Hasonlóképen cselekedtek 1746-ban.

1732-ben a kassai reformátusokat megakadályoztatták a pápisták a hostáton (ma Szepsi-ut 42.) levő fából való templom építésében, úgyhogy tovább esztendőnél csak az ég alá kellett járni isteni szolgálatra.

Kassán 1738., 39., 40. és 41. esztendőekben a kassai pápisták a reformátusokat és luteránusokat nem akarták conciviseknek (városi polgároknak) befogadni.

(A következő három feljegyzés nem egyházi vonatkozásu ugyan, de érdekességénél fogva mégis közlöm.)

1740. Oly hideg és tartós tél volt, melyhez hasonlót az emberek nem értek, sok ezer marhák megfagytak, kivált a pusztaságon és nagy földindulás volt 28 martii Kassa, Göncz táján.

1741. die 9. októbr. Estveli 7 órától fogva 10 óráig rettenetes égi jelek láttatnak napnyugatra, tűz és ködoszlopok és mint valami viadal vagy harc; ezt szemeivel látta, aki ezeket írta.

1744. februariusban és martiusban nagy üstökös csillag láttatott napnyugatra, mely utoljára reggel is láttatott kevés ideig.

Révész Kálmán.

CSALÁDTÖRTÉNET.

Abauj- és Tornavármegye nemesei- nek összeírásai.

Tornavármegye 1754—55. évi nemesi
összeírása.

1. Birtokos nemesek:

Aderján János
Aderján Mihály
Andrássy (de Csik-Szent-
Király) István báró
Aszalay István
Aszalós Mihály
Balás András
Balás Ferencz
Balás György
Balás József
Balogh László
Bartók István
Bartók János
Bartók Mihály
Bartók Miklós
Becze József

Bereczki Mihály
Bereczki másként Molnár
János
ifj. Biró János
Biró Mihály
Bodnár András
Bujdosó István
Császáz Péter
Csehy András
Csehy György
Dávid István
Deák István
Deák János
Deli András
ifj. Deli Ferencz
id. Deli Ferencz

Deli György	Keglevics (de Buzin) József
Deli István	Ádám gróf
Deli Márton	Kerepessy János
Deli Mihály	Képes János
Deli Sámuel	Kérészi Sámuel
Dobák András	Kéry Mihály
Dobák Mihály	Kovács Ferencz
Egerer Frigyes	Kozma György
Farkas András	Kupecz Mátyás
Farkas Ádám	id. Lippay András
Farkas Sámuel	ifj. Lippay András
Fekete Mihály	Lippay István
Fekete (de Várad)	Lippay Mátyás
Sámuel	Lóczy Péter
Frona András	id. Lükő János
Fügedi Mihály	ifj. Lükő János
Füzy Ferencz	Magyar István
Füzy István	Mártha András
Gáll István	Mártha István
Gedeon János	Mártha Sámuel
Görgey János	Móré Ferencz
Gyarmathy Ferencz	Molnár István
Gyarmathy István	Molnár lásd Bereczki
Gyarmathy Mihály	Nagy Szent-Györgyi Zsig-
Horkay András	mond
Horváth (de Brezovicza)	Nikházy János
András	Oláh András
Isó János	Oláh János
Isó Pál	Orbán Józef
Jobbágy János	Pap András
Jobbágy Mihály	Pap János
id. Jóna Ferencz	Pap László
ifj. Jóna Ferencz	Pogonyi Ferencz
Jóna Gábor	Pongrácz György
Jóna János	Recsky István
Jóna Miklós	Sóltész János
Jóna Pál	Szakál Ferencz
Kapczy Miklós	ifj. Szakál János

id. Szakál János	Szikur András
Szakál János	Tamás János
Szakál Márton	Terbócs Miklós
Szakál Mihály	Vadas Mátyás
Szalay András	Valkay Zsigmond
Szalay János	id. Váradi István
Szalay Mihály	ifj. Váradi István
Szalóczy János fia Ferencz	id. Váradi Márton
Szalóczy Márton	ifj. Váradi Márton
Szendrey István	Váradi Mihály
Szentgyörgyi lásd Nagy	Váradi Péter
Szentványi (de Szentivány)	Vitarius Gábor
László	Zsarnay András
Szentmiklóssy János	Zsarnay Ferencz
Szentmiklóssy József	Zsarnay Mátyás
Szentmiklóssy Mihály	Zsarnay Mihály.

2. Taksás nemesek:

Arday Barabás	ifj. Jóna István
Arday Mihály	Kapitány Mihály
Argalács András	Kovács lásd Szikszay
Balla János	Képes István
Bartha István	Kopre Mihály
Bartha János	László János
id. Bartha Pál	Lóczy Gergely
ifj. Bartha Pál	Lóczy István
Bereczki másként Molnár	Lóczy János
Mihály	Maxa István
id. Biró János	Mészáros István
Boros István	Mészáros János
Bujdosó Zsigmond	Molnár lásd Bereczki
Czibere István	Mólnár Ferencz
Farkas András	Mólnár István
Fekete Zsigmond	Mólnár Mihály
id. Gyenes István	Olasz György
ifj. Gyenes István	Olasz János
Gyenes János	Pap István
Herke János	Regéczy János

Sebő István
 Sebő János
 Sebő Márton
 Szabó lásd Tarczali
 id. Szegő István
 ifj. Szegő István
 Szikszay másként Kovács
 Márton
 Szikur Ferencz
 Szikur György
 Szikur János

Tamás István
 Tamás Márton
 Tarczali András
 Tarczali János
 Tarczali másként Szabó
 Gábor
 Tösér Márton
 Vargha István
 Vargha Mihály
 Ziber Mihály.

Dr. Czobor Alfréd.

Cimerkérő folyamodványok.

A ki nemesség- és cimeradományban akart részesülni, kérvénnyel fordult a királyhoz. E cimerkérő folyamodványokban az illetők felsorolják mindazokat a társakat (feleségüket, gyermekeiket és esetleg más rokonaikat is), a kiket az adományban részesíttetni kívánnak. A folyamodványok a fél részéről általában keltezetlenek s többnyire reájuk festve a cimer is, melyet az illető kér. A hátlapon két-három előkelő egyéntől származó ajánlás (commendatio) olvasható. A királyi adományozás ténye (concessio) a folyamodvány alá van vezetve a megfelelő keltezéssel, mely egyuttal a kiállítandó armalis datuma is. A concessióval ellátott cimerkérő folyamodvány, ha az armalis elkallódott, úgy a nemesség mint a cimerigazolásnál a cimeres nemeslevelet pótló hiteles okiratnak tekinthető.

Abauj-Torna vármegye levéltárában három ilyen cimerkérő folyamodvány található:

1. *Cineri Mihálynak* a saját és testvérei, András György és Máté, valamint fia Gergely, továbbá Barta András részére szóló kérelme. Cimer: kék mezőben hármass halmon álló, kardot tartó kétfarkú oroszlán, felső jobb sarokban csillag, a

balban félhold. Sisakdisz: kardot tartó vörösruhás kar. Takarók: vörös-ezüst. Ajánlók: Pálffy István és Kékedy Zsigmond. Az engedélyezés kelt Wienben 1631. október 22-én Ferenczffy Lőrincz királyi titkár aláírásával.

2. *Uffalusssy* Kristóf kérvénye, melyben felesége Földszéky Erzsébet, továbbá László és Anna gyermekeik is befoglaltatnak. Cimer: kék mezőben zöld halmon vágatató lovon ülő vörös ruhás, kardot tartó vitéz, hármastollú sisakkal. Sisakdisz: Felajzott nyíl. Takarók: kék-arany, vörös-ezüst. Ajánlók: Csáky László, Batthiány Ádám gróf és Illésházy Miklós gróf. Az engedélyezés kelt Wienben 1689-ben (hó és nap olvashatatlan) Korompay Péter nyitrai püspök aláírásával.

3. *Simon* Gergelynek a maga és felesége Tót Margit, valamint gyermekei István és Katalin, továbbá Makranczi János és György részére szóló folyamodás. Cimer: kék mezőben zöld pajzslábon álló kardot tartó griff. Sisakdisz: három rózsza. Takarók: kék-arany, vörös-ezüst. Ajánlók: Wesselényi Ferencz füleki kapitány és Balassa András. Engedélyezve Wienben 1636 május 17-én Lippay György veszprémi püspök aláírásával.

Dr. Czobor Alfréd.

VEGYESEK.

A jászai káptalani levéltárból.

Az alábbi két okirat a Baksayak családtörténetéhez nyújt adalékot s arról a meleg rokoni érzésről ad hirt a messze multból, mellyel a család tagjai egymás iránt viseltettek.

1.

A B C

Omnibus Christi fidelibus tam praesentibus, quam etiam futuris praesens scriptum inspecturis. Johannes praepositus et conventus monasterii sancti Johannis Baptiste de Jazov. Salutem in omnium salvatore. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nobilis domina Anna vocata, relicta condam magistri Chel de Komlos, filia condam Beke filii Demetrii de Baxa ab una parte, vero ex altera Blasius filius eiusdem Beke fratris annotatae nobilis dominae carnalis coram nobis personaliter constituti per eandem nobilem dominam dictum nobis propositum extitit ministerio vivae vocis et relatum, quod ipsam portionem suam possessionariam in eadem possessione Baxa habitam ipsam ex iure maternali successionis contingentem prae aliis suis fratribus inter filios fratrum suorum eligendo dicto Blasio filio eiusdem Beke dedisset, donasset et contulisset, ymo dedit, donavit et contulit coram nobis in filios filiorum haeredibusque su-

orum successorum perpetuo et irrevocabiliter possidere, tenere pariter et habere. Ita tamen, quod si praefatum Blasium fratrem suum ab hac luce sine haeredum solatio decedere contigerit, quod absit, extunc dicta portio sua possessionaria simulcum portione possessionaria praelibati Blasii in supertites eiusdem nobilis dominae devolui debeant et teneantur. Cuius¹⁾ donationi et perpetuationi Stephanus et Ladislaus filii praescriptae nobilis dominae similiter coram nobis personaliter asstantes plenum praebuerunt consensum pariter et assensum In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem praesentes litteras nostras privilegiales per modum Alphabethy intercisas pendentis et autentici sigilli nostri appensione fecimus communiri. Datum secundo die festi Assumptionis virginis gloriosae anno Domini Mmo CCCmo LXXXmo sexto. (1386.)

Eredetiye hártján, fehér fonalon függött pecsétje elveszett.

2.

Nos Johannes praepositus et conventus monasterii beati Johannis de Jazow. Memoriae commendantes significamus, quibus expedit universis, quod Valentinus filius Petri de Bolchard et Joannes filius Emerici de Baxa coram nobis personaliter constituti per eundem Valentinum, filium Petri dictum nobis extitit et confessum organo vivaevocis in hunc modum, quod quia praedictus Johannes fidelis alumnus (igy!) dominae Suna vocatae, filiae ipsius Valentini ac ob amorem fraternalisque dilectionis et proximitatis de omnibus rebus parafernalibus de possessionibus ipsius Johannis ipsam iure naturae et de huius regni consuetudine concernentibus praefatum Johannem et suos haeredes ac posteritates universos dimisisset et dimisit coram nobis expeditos, solutos et quietos. Assumpens (igy!) eundem Johannem genuine et suos posteritates ratione ipsarum rerum parafernalium inquietare volentibus propriis suis laboribus et expensis expedire, tuere et defensare vigore praesentium mediante. Datum in octavis

¹⁾ Helyesen: Cui.

festi Epiphaniarum Domini anno eiusdem Mmo CCCmo nonagesimo octavo (1398).

Eredetije hártján, hátára nyomott pecsét nyomával.

Közli: **Kemény Lajos.**

A Kálnayak genealogiájához.

Drugeth Vilmos nádor, kunok birája, tudtul adja, hogy Gömörvármegye közgyűlésének színe előtt Pókafia Albert, Jakabfia Péter, Vincze fiai László és János, kálnai nemesek tiltakoztak Egerszegi Éles János fiai ellen, akik őket Kálnó birtokában háborgatják. Az oklevél kelt Gömör községében, az 1341-ik évben a közgyűlés harmadik napján. Az oklevél Kassa város levéltárának lejstromozatlan iratai között őriztetik.

Nos Wylhelmus Druget palatinus et iudex comanorum damus pro memoria, quod in quadam nostra congregatione generali universitatis nobilium comitatus de Gúmur feria secunda proxima praeter festum beati Bartolomei apostoli apud dictam villam Gumur celebrata Albertus filius Poka, Petrus filius Jacobi, Ladislaus et Johannes filii Wyncentii, nobiles de *Kalno* de medio universorum consignificantes permodum protestationis significare curarunt, quod universi vicini et commetanei ipsorum et specialiter Nicolaus, Petrus, Andreas et Ladislaus filii Iohannis dicti Elus de *Egurszeg* perceperent usus et utilitates tam in silvis, pratis et terris arabilibus possessionum suorum *Kalnow* vocatae. Quosquidem vicinos et commetaneos ipsorum universos ac alios quoslibet et specialiter praedictos filios Iohannis ac homines praeclares de Zewleusardo (Szöllösardó) prohibuissent et inhibuissent et coram nobis prohibendo interdixerint iustitia mediante. Datum tertia die congregationis mense et loco praenotato anno Domini Mo CCCmo XLmo primo.

Kivül: Pro Alberto filio Poka, Petro filio Jacobi, Ladislao ac Johanne filiis Wyncentii contra vicinos et commetaneos ipsorum universos prohibitoria.

Közli: **K. L.**

Brassó város levele.

Benckner János Brassó város bírása 50 mázsa salétromot kér Kassától, mert Belgrád elesvén, félnek, hogy a török őket is megtámadja. Kéri a várost, hogy a salétromot Nagyváradra szállítsák.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandissimi, post salutem. Credimus V. D. plane constare, in quibus metis ac confinibus haec civitas Brassoviensis sita et locata sit. Nam ferme inter fauces luporum rabidorumque canum, perfidissimorum videlicet turchorum orthodoxae fidei emulorum truculentissimorum vitam agimus. Adde, quod hactenus in maximis angustiis constituti fuimus ea, quod spectabilis et magnificus dominus quondam Bozzoraba wayvoda Transalpinus vicinus noster ante aliquot dies e vivis discesserit quarum rerum seriem is praesentium ostensor contribulis noster, quem alias in singulis suis rebus et negotiis illic agendum, D. V. unice commendamus, latius oretenus relaturus erit. Auditum praeterea obsidione et captione castris Belgradis, quod alii Nandoralbam appellant, summus admodum animis consternati, noctes diesque cogitamus, quo hanc civitatem Brassoviensem sacrae Hungariae coronae ab omni hostili incursione illesum conservare valeamus. Nam quae et qualia ille spurcissimus thurcorum caesar in christianos moliatur, arbitramur, id V. D. liquide constare. Proinde easdem V. D. praesentibus requirimus et attente rogamus, velint prima ratione ad rationem pecuniarumstrarum quinquaginta masas seu centenarias sal nitri nobis subordinare et tandem ad Waradinum usque facere perducere, quod erga D. V. nedum pecuniis, verumctiam omni gratitudinis et benivolentiae genere speciali promereri studebimus. Quas denique optime et quam felicissime valere optamus. Ex Brassovia feria quarta ipso die beati Dionisii et sociorum eius anno Domini 1521.

E. D. V.

Johannes Benckner

index iuratique consules civitatis
Brassoviensis.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque consulis civitatis Cassoviensis, dominis et amicis nobis honorandissimis.

Eredetije papiroson, zárlatán piros pecsét. Kassa v. lvt. 1032/B. szám alatt.

Közli: **Kemény Lajos.**

Okiratok a linczi béke történetéhez.

1.

Nagyszombat, 1645. február hó 26-án.

Generose Domine, Fautor et Patrone observande. Salutem cum addictissima servitiorum meorum commendatione. Mióta mind Urunknak Őnagyságának s mind az regnicoláknak utolszor az itt való állapotokat megírtuk s által küldöttök, semmi derekas dologban nem fáadtunk és noha voltak azonban ad partem való beszélgetések is, de azokban is semmi realitást nem ismertem.

Tudja palatinus uram ő nagysága, hogy az vármegyék közül némelyek inkább az békességet, hogy sem az tovább való hadakozást solicitálnák urunknak s abban az opinióban is vagy on, hogy cum illis etiam declarationibus, az mint ő nagysága, tanquam mediator inter regem et regnum, kiadta, acceptálnák, nem szólván ezaránt az szabad városok részéről semmit, de ugy veszem eszemben, megcsalja az embereket a reménység s eszekben is veszik rövid napon.

Az finális resolutiót minden órában várjuk, minemű leszen az, ex certis circumstantiis értem s talán az mi tractánk frakta leszen s rövid nap, ha Isten akarja, vissza is megyünk.

Egy minemű cassai inquilinus, Keöszeghi, avagy János deák nevű ante octiduum itt levén, szállásunkra is sietvén, mit beszélgetett s minemű híreket hintegetett az városon, palatinus uram is értette, s úgy is szólt, mint valami követ-ségben járó személy és noha én előttem külömben viselte magát, de elég, hogy nemcsak engemet, hanem az nemes várost is commissarius uramék előtt nem kicsiny suspitióban

hozta, melyen igen megháborodtam volt. Igazságomhoz bizván azért, mind az nemes várost s mind magamat ő nagyságok s ő kegyelmek közül, az kik előtt kívántatott, megmentettem.

Nem árt mindazonáltal kegyelmednek is examenre venni s mint olyan ártalmas híreket hintető embert felkerestetni s bár most az olyan föl-alá való járásnak békét hagynának s énnekeim is itten nyomoruságot ne szereznének, mert ha valakire vagy az vigyázás, talán én reám leginkább. Megtudja Zeghedi Györgyné asszonyom mondani, kitől Sánta Pálné asszonyomnak is levelet is hozott, Imre¹⁾ pap uram is ismeri, szolgálta Szeghedi Gergely uramat is, én bizony nem kívánom a barátomnak nyomoruságát, de minek előtte Urunknak ő Nagyságának ez is fülébe esnék, jobb kegyelmednek az dolgot praeveniálni.

Az Dunántúl való dologban eleget munkálkodtam, abban is mennyire progrediálhattam, az ő kegyelme leveléből megleszen értendő kegyelmed. Irtam ujonnan *adhibendo etiam motiva aliqua argumenta*. Mert egyébaránt, ha ő kegyelme az mostani állapothoz magát alkalmaztatni akarná, az transigrációnak módját s alkalmatosságát ez visszafordult állapotban is fölhalálhatnánk, melyről Menyavszki uramnál is tractáltam, szolgálatait ezaránt az nemes városnak igen ajánlja s persvadeálni is fogja az Urnak ő Nagyságának, hogy ő Nagysága *prima data occasione, tanquam pro titulo concionatore* ő kegyelmét evocálván, maga mellett tartaná mindaddig, valamig minekünk módunk nem lenne az ő kegyelme transferálásában. Más resolútiót várok ő kegyelmétől s úgy tetszik semmit hátra nem hagytam a dologban s tovább is őromest munkálkodom, mint olyan istenes állapotban.

Austriában ujonnan *persequálatnak* az evangelicusok, tilalmazván őket az mi vallásunkon való könyveknek olvasásától, *praedicatióknak* hallgatására s gyónásra Pozsonyba avagy Sopronba való kijárástól *sub amissione vitae et bonorum*, fejére parancsolván, hogy ingyen senki csak szállást is az olyan haeticusoknak ne merészellen adni. Ilyen manifestumot bocsátottak ki 14. Januarii anno praesenti ő felsége akaratjából Bécsben az *consiliumbeliek*. Bizony itt is csak az

¹⁾ Zwonarics.

ilyen állapotokra s persecutiókra igyekeznének utat praeparálni, kitől Isten bennünket kegyelmesen oltalmazzon.

Az semptei hidon tegnapelőtt öt avagy hatszáz lovas és gyalog németek mentenek által az táborra, huszónöt szekér fegyvert visznek utánuk s ezek számára kívánták az lovakat és nyergeket az városoktól s meg is kellett lenni.

Tegnap mentenek el innen mind az pozsonyi és sopronyi követek. Bár az mieink magokra jobban vigyáznának, most is nyolczat hoztanak ide s Kovács Zsigmond is közöttük levén öléssel fenyegetik, nem ártana megmaradása felől Urunknak kegyelmednek instálni. M. M. jobban megérdemlené s ezen tartományban is semmi jót nem kívánnak neki s régen félnek tőle, ha megszabadulna is.

Az kegyelmed 13 Januarii nekem küldött leveleket csak minap adták meg s az minapi suspitiónak amoveálására nem keveset szolgáltat mind kegyelmednek, mind nekem. Többel most kegyelmedet terhelni nem akarom, ha Isten visszaviszen coram plurimis et caetera de secretioribus. De coetero eandem generosam Dominationem vestram quam dintissime una cum suis charissimis felicissime valere desiderans. Tyrnaviae 26 Februarii 1645.

Generosae Dominationis vestrae

servitor addictissimus
N. (icolaus) Soporni.

Kassa város levéltárában

2.

Nagyszombat, 1645. március 15.

Generose et consultissime Domine, Fautor et Patrone observandissime.

Salutem plurimam cum addictissima servitiorum meorum commendatione.

Az minemű punctumokat Klobusiczki uram ő kegyelme nomine dominorum regnicolarum 10 currentis mensis Bártpháról minekünk hozott, azokat ruminálván, sok disceptatiók után az ő felsége commissariusinak ez elmúlt vasárnapon circa nonam matutinam praesentáltuk, urunk ő nagysága

dolgairól szóval való declarációkat tevé. Mind egyikben s mind a másikban néminemű impossibilitásokat forgatnak, hogy minden templomok restituáltassanak, valamelyek a romano-catholicusok által az evangelikusoktól elfoglaltattak sive ab anno 1638, akár azelőtt, lehetetlennek ítélek, hogy gravamina evangelicorum tam emersa, quam emergentia pro publicis et communibus in diaetis generalibus vétessenek, arra is nehezen mennek. Az vármegyék dolgában az successiót neheztelik, egyéb aránt ebben is cessiót tennének, úgy látjuk s az regnicoláknak is kedveket keresnek, csak az tovább való facilitatióra lépnének. Minekünk az második punctum nem szintén tetszik, nem tudom kegyelmeteknek. Megírtam volt, minemű vigyázás kívántatik kegyelmepektől is, mivel valamit ottan az regnicolák determinálnának, itten mi általunk azok meg nem változtathatnának.

Urunk ő nagysága serio parancsolja, hogy itten az ő felsége commissariusitól resolutiót vevén, az relatióra mennél hamarább visszasiessünk s megis mondtuk immár ő nagyságoknak, melyhez, úgy látjuk, semmi kedvük nem volna. Némelyeknek közölünk megengednék, de nem mindnyájunknak. Mi leszen a kimenetele, meglen nem tudjuk, vagyunk olyan szándékkal is, ha szintén ő nagyságok semmi resolutiót nem adnának is, mindazonáltal fönn tartván az tractát, elmenjünk. Busúl igen palatinus uram s vagyon is mint s bizony maga vétke, mert ő nagysága, ha az sok külömb külömbféle altertatióknak békét hagyott volna s ennyire az tractatust nem vontatta volna, külömb gyümölcsöt experiálna mostan az dolgokban. De ő nagysága amihez bizott, maga is immár veszi eszében, miként csalt meg legyen az reménység.

Megmondottuk azt is, hogy nem volna immár helye az disputatióknak, hanem csak az vagyon hátra, avagy fegyver avagy cessio avagy penig commiseratio. Válaszanak ezekben s úgy is veszük eszünkben, ha módjuk volna az dologban inkább választanak mégis az első, hátra tevé az többit.

Uram dolga minemű karban legyen de praesenti, minapában által küldöttem kegyelmednek az ő kegyelme levelét. hol járjon az ő kegyelme elméje, megérthette kegyelmed. Írtam

ne talántán háromszor ezután is ő kegyelmének, melyekre mindeddig is semmi választ nem vettem, én bizonyára nagy szorgalmatossággal munkálkodtam az dologban coram, ha Isten vissza viszen kegyelmetek között pluribus. Sok az hír, kik készül némelyek bizonyosak, némelyek bizonytalanok. Bizonyos ez, die 6 currentis Csaszlaunál igen nagy conflictus volt Csehországban, egész harmadnapig tartott, az victoria az svecusok mellett maradt, sokat nyertenek, azt mondják, még palatinus uram is. De nem kevés vérontással mind az két részről mennyire ruináltattak, nem tudjuk, Getz elveszett Broy megsebesitetett s Iglóviában szaladott. Mostan Tábor nevű városnál vannak az ő felsége hadai mintegy huszezeren s közel ugyanott az svecusok armádiája is, nézvén egymást, mint az két bak, így beszélük az emberek. Azt is írják Morvából, hogy négyszázan mentenek volna be Holomuczban. (Olmütz) az svecusok közül s ugyis hisszük, különben nincsen. Azok pedig, az kik ő felsége részéről obsideálták volt az várost, Brema felé mentenek s ha félelmes leszen a dolog, Straznicza felé igyekeznek.

Ő felségét Prágából Bécsbe várják s igen biztatják még ez mostani állapotjában is az emberek magokat, de ezek csak egyedül az Istennek dispositiojában vannak.

Az hét vármegyét, ha Uram ő nagysága csak úgy kívánná amint Betlehem Gábor birta, obtineálná, úgy látom, seposita successione, netalántán az Sárosvármegyét is, de ezek nem az én elmémhez valók lévén, pluribus nolo.

Poson vármegyében generális insurrectiot promulgáltak s az városok nem kevés contributióval aggraváltatnak s gyakran hol az sopronyiakat s hol a pozsonyiakat és egyebeket látunk itten.

Mi közülünk némelyek minemű suspitiót foveáljanak, hol egyik, hol másik, hol harmadik ellen, kik kegyelmetek között lakoznak, nem szabad pennára bizni, de bizonyára nagyobb részből ellenkezik az igazsággal alkalmasint értvén kinek-kinek hol járjon az ő elméje, az irigység lator vétek, sokszor patientiával akarván eleit venni az dolognak. Nem vagyok üres magam is az suspitiótól s noha egyebet az tökéletességnél nem tanultam, bár azt más is követné. Én

kegyelmednek sokféle állapotokról de praesenti irhatnék, de azokat más állapotokra bizom. kegyelmedet kérvén az nemes tanácsot salutálni és egyébféle emberséges fautorimat is, ne neheztelje, amint az venerabile ministeriumot és scholabeli tanítókat is hasonlóképpen. De caetero gener. et circumsp. Dominationem Vestram cum nobili sua familia quam diutissime bene valere desiderantes. Tyrnaviae 15 die Martii anno 1645.

Generosae et con-ultissimae Dominationis Vestrae

servitor semper addictissimus

N.(icolaus) Soporni.

(Egykoru másolat.)

3.

Nagyszombat, 1645. márczius 16.

Generosissime et Consultissime Domine et Fautor observandissime. Servitiorum meorum paratissimam commendatione praemissa.

Isten kegyelmedet kedves egészséggel, jó szerencsével és fűdvösséges hosszú élettel áldja és szentelje. Minden dolgaink csak késedelemmel raknak¹⁾ amint azelőtt, úgy most is, mert noha Baltinger ő felségétől innmár egyszer a mi dolgainkra meghozattak az finális rezolútiók, de kiadni mostan azt nem akarják, praetendálván, hogy az nem ez mostani állapotra való, hanem ő felségét minden órában Bécsbe várják, jobbat reménylenek, solicitálni is fogják, melyen mind urunk őnagysága s mind regnicolák megnyugodhassanak s az több urakat is begyűjtik s azokkal is communicálják s valamire mehetnek, reá mennek, maga azelőtt különben beszélgettenek, amint kegyelmednek egynehány ízben megírtam. De ezeket Isten után köszönhetjük az suecusok mostani győzedelmeskedéseknek. Miként és hogy lett az conflictus, különböznek egymástól az narratorok. Palatinus urunknak Bécsből írják s kiváltképpen Quaestenberger uram, hogy az viadalnak első napján az ő ármádája obtineálta az victoriát, melyet

¹⁾ A másoló hibája járnak vagy vannak helyett.

látván Tursztazonius (Thorstensohn) másodnapon különben disponálta dolgait. Mert minden szekereit összevervén, gyalogit s minden lövő szerszámaikat belől s kívül penig négyezer lovasit azok mellé rendelvén, ujonnan való conflictusra provocálta az ő felsége derék armádáját, melyet arra azok is megcselekedtenek, de hatalmas károkkal, mert mikor a lovasoknak rohantanak volna, meg sem gondolván a stratagemát, azok csak kétfelé állottanak előttök, az sűrű lövések miatt mennyien estenek el, meggondolhatja akárki is. Irják azt is palatinus urunknak, hogy mind az két részről tizenegyezeren ruináltattanak, az svecusokéról négyezereren, a másikáról hét-ezeren és hogy mostan a svecusok csak csendességben volnának s az sebeseknek meggyógyításában foglalatoskodnának. Némelyek teijességesen való dissipálását az ő felsége armádájának hirdetik. Melynek valósága felől nem disputálodom. Kegyelmed ezeket közölheti bíró urammal. De caetero tartsa és éltesse az Isten kegyelmedet sokáig jó egészségben. Tyrnaviae 16 Martii 1645. Gener. et cons. D. V. servitor paratiss.

Nicolaus Soporni

Ezeket csak tegnap estve közölte velünk P.(alatinus?) urunk.

4.

Varannó, 1645. április hó 11-én.

Generose et consultissime Domine, Fautor et Patrone observandissime. Salutem cum servitiorum meorum addictissima commendatione.

Hogy az írás dolgában ritka és késedelmes voltam ez elmúlt napokban, bizonyos okai vannak. Urunkhoz, ő nagyságához siettünk Munkács felé, elvégezvén ottan dolgainkat, kegyelmetekhez megtértem. Sokra condescendáltak az ő felsége commissariusi, kíváltképpen urunk ő nagysága postulatumba nézve, szabadságában leszen ő nagyságának akár az békességet s akár az fegyvert választani. Az minemű instructiót Bossányi Gábornak és Benczic Jánosnak palatinus uram adott volt, még Baynóczból (Bajmóc) repetálta s azt parancsolván nekik, hogy urunktól ő nagyságától és Lónyai uram-

tól elvevén a resolutiókat, reportálják, az békességet inkább, hogysen a fegyvert fogják mindenképpen urunknak persvadeálni, lássa ő nagysága, melyeket acceptálja. Minden mesterségek ez, hogy az svecusokat elvonják urunktól és displicentiában hozzák. Morvát csaknem épen bírják immár az svecusok, Csehországnak is nagyobb részét, Kremznál az portust elfoglalták s minden dolgokban eddig szerencsésen progrediáltak. Hatalmas félelemben vannak az bécsiek is, s még a szakolczaiak is szaladnak, Morvában is egy Magno nevű nagyságos urnál több nem maradt az urak közül. Ő felsége is Gréczben ment. Amaz seditiosus parasztok is ujonnan feltámadtanak. A svecus Bécs alá igyekezik s ezért igen szaporítja az népet. Isten visszavivén kegyelmetek között, bőségesen a több dolgokról beszélgetek kegyelmeddel. De coetero eandem diutissime benevalere desiderantes. Datum Vranoviae 11 Aprilis anno 1645. Gen. et Consult. D. V.

servitor addictissimus
N.(icolaus) Soporni.

Az nemes tanácsot én szómmal salutálni ne neheztelje kegyelmed.

P. S. Tegnap napon érkezék urunktól levelünk, melyben arra int mindnyájunkat, hogy az instructio mellől semmiképpen el ne menjünk, Lónyai urunknak ő nagyságának penig sokkal keményebben ír, melyen, úgy látom, hogy igen megháborodott, neque carent aliqui nostrum iam dudum suspitione, melyet én disputatióban venni mostan nem akarok, kiki maga hivataljáról adjon számot.

Az németek egyebekkel együtt megakarják próbálni urunk ő nagysága Liptóban levő hadait, úgy hirdetik.

Az hadi praeparatiókban is igen szorgalmatoskodnak, de ha volna kitől, tökéletesen elhigye kegyelmed, rettegni és félni is tudnának, kiváltképpen még mostan.

Az svecusok állapotja minemű karban legyen mostan, kegyelmed jobban tudhatja; mondják, hogy Prágához csak nyolcz mélyföldnyire volnának s az conflictushoz mind az két részről igen készülődnének.

Bártfai bírouram ő kegyelme azt írja, hogy rövid nap,

amint bizonyosan az svecusok követitől értette, urunk ő nagysága revocáltatni akarna bennünket s bizony nemis látom igen hasznát itt való lakásunknak s bár inkább visszamennénk.

Azt hirdetik, hogy a holomucziak (Olmütz) az deditió dolgából tractában indulnak s terminust is praefigáltanak; igaz-e ez is avagy nem, vakmerőképpen nem vitatom s úgy értjük, hogy igen megfogytakoztanak az élés dolgában s innen minemű consequentiát hoznak s eliciálnak, könnyű akárkinek is megérteni.

Az ő felsége részéről sokkal készebbek az ütközetre. Hogy urunk ő nagysága maga hadait conjungálhassa az svecusokkal, lehetetlennek itélik s rövid nap jobb híreket akar mindenekről írnia Prágából ő felsége palatinus urunk és egyéb hiveinek, azt írják.

Ritkán vannak együtt gróf Puchan ő nagysága hadai, imitt-amott igen zsákmányoznak. Az hadak fogadására nem kevés pénzt küldtenek. Vesselényi uramnak is három ezeret s egyebeknek sokkal többet s igen készülnek is s bár az mieink is.

Árvából is csoda hírünk érkezett, ha igaz ami részünkről nem szintén jó, sok az hír, melyek nagyobb részből mindinkább bizonytalanok. Asszonyom ő kegyelme hozzám való istenes affectióját nagy becsülettel veszem, melyért Isten ő kegyelmét kegyelmeddel s házanépével együtt sokáig jó egészségben éltesse szívem szerint kívánom. Debreceni uram ő kegyelme halálát csak minap is hirdették, de erről is Oroszlyáni uram tegnapelőtt különben informált s kívánom is, hogy Isten ő kegyelmét sokáig a közönséges jónak szolgálatjára inkább éltesse, még eleget nyughatik az koporsóban is s bár ő kegyelme ne siessen. Az venerabile ministeriumot, scholabeli tanítókat, az nemes tanácsot firmender uramat s öreg uraimat kegyelm. salutálni ne neheztelje s egyéb jóakaróimat is.

Profinale resolutione palatinus urunk Baltingert küldötte ő felségéhez, az elmúlt kedden érkezett Prágában s talán mind a két részről megérkeznek, sokáig itt mi sem késünk, ha meg nem akadunk.

Kassa város levéltárában lajstromozatlan.

Közli: Kemény Lajos.

Levelek a bujdosók korából.

1.

Reverendissimi admodum reverendi domini fratres in Christo observandissimi. Salutem servitiorumque meorum oblationem!

Isten kegyelmeteknek tegye szerencséssé és boldoggá az új esztendő minden részeiben. Az ide való dolgokról nem kétlem, míg én a rossz utakon ide érkezlem, bőven érthetett kegyelmeket másoktól is, mindazonáltal én sem mulaszthatom el, hogy kegyelmeket ne tudósítsam. A pozsonyi commissióra deputált urak ő nagyságok érsek uram, *Rottal* uram, *Forgách Ádám* és *Zichy* uram* immár jelen vannak, holnap elkezdik a conferentiákat. Minden raboknak ide kell compareálni ad citationem az három kívül, *Nádasdt*, *Zrini*, *Tersanzki*. *Rákóczi* dolga is Bécsbe fog traktáltatni, ahová én is Isten segítségével holnap indulok; mit ad Isten, elválik. Baziniak ajánlották magukat, hogy a pénz dolgában meg nem fogyatkozunk, én is úgy kívánom tőlük, hogy magammal elvihessem, mert a concambiálás bajoskodás. Ide nagy bátorsággal vannak az emberek, nem is tartanak semmi alkalmatlanságtól sem a pogánynak sem másnak, remélik, hogy békességben maradhatnak, kit adjon Isten. Kegyelmek kicsoda hírekkel bővelkedik, tudósítson engem is, hadd tudhassunk valami jót várni; az itt való sok supplicánsok igen megunták az ide való lakást, kiket mind az ide való commissióra relegáltak, sajnálják igen, de nem tehetnek róla; nem az előtti, mikor ő felségét fenyegették és szemben állottak vele; most tudják, hogy vagyon urok. Vékony uram kezéhez fogok küldeni valami extractust, most nem érkeztem rendben venni. Kívánom, tartsa Isten kegyelmeket kedves egészségben.

Pozsony die 1 Januarii anno 1671. Reverendissimarum admodum reverendarum dominationum vestrarum frater in Christo ad serviendum paratissimus *Andreas Mokczay*.

Cimzés:

Reverendissimis admodum reverendis dominis lectori, cantori, custodi caeterisque dominis fratribus venerabilis capituli Agriensis mihi observandissimis Cassoviae".

2.

„Reverendissimi admodum reverendi fratres in Christo mihi observandissimi. Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem.

En felérkezvén Bécsbe, az audientiákat már elvégeztem mind ő felségénél s mind másoknál szükséges helyeken. Cancellárius uramat régi kápláni szavaival üdvözölvén, kértem, ne szánja fáradságát, most szolgálhat ő nagysága, kire felelvén, ajánlotta magát és a kassai házaknak megszerzésében munkálkodik, ha szolgál az idő és alkalmatosság, már a felső kamarának parancsolatja vagyon az információ adásról, azon leszek, láthassam jobban, miben vagyon és maradhat a dolog. Talán isten adja, hogy a szerencsi dézsmáknak dolgában is profectusommal lehet, inrét vivén mandátumot ő felségtől mind a fejedelemre s mind a generálisokra pro assistentia. A fejedelem dolgában vannak jó biztatások, még csak körüljárjuk, de amint látom csak harmadnap mulva is meg fog tetszeni, ha jó tejből jó turó lesz-e, amint a magyarok szokták mondani. Itt minden jóval biztatják magokat az emberek sem töröktől, sem másunnét nem félnek; most érkezett mind a portáról, mind Francziából curirjuk jó hírekkel. A rebellisek ellen csakugyan fenntartják a rigorosa animadversiót. Innét most készítik Pozsonyba vinni *Nagy Ferenczet és Hidvégit*, *Zriny* uramnak és *Frangepánnak* immár ő felsége prokátorokat rendelt, hogy gondot viseljenek s készüljenek a törvényhez, de még bizonyos terminusok nincsen. *Nádasdi uram mint austriai ur*, a bécsi lantházban tartatik és amint mondják az austriai provincia tartja közt hozzá, most igen nagy csendességben vannak, felőle senki semmi új dolgot nem mondhat, úgy látom, nem elég, hogy ami eddig volt, hanem új dolgunk érkezik, mert ő felsége intentiója az, hogy bizonyos commissáriusát küldje, aki indulja arra az ő felsége híveit, hogy ki-ki mostani állapotban mennyivel akarja ő felségét megsegíteni és mit ad hadak fogadására. Ezek után kívánom tartsa Isten kegyelmeteket kedves egységben. *Bécsből die 11 Januarii anno 1671.* Reverendissimarum admodum reverendarum dominationum suarum in Christo frater et servitor parafissimus *Andreas Mok-*

czay. Post scriptum. Ha mi új hirei vannak kegyelmeteknek, engem se felejtsem kegyelmetek in particularis.

Címzés:

Reverendissimis admodum reverendis dominis N. N. lectori, cantori, custodi caeterisque dominis fratribus venerabilis capituli Agriensis, in Christo observandissimis Cassoviae.

3.

Mi fide christiana recognoscáljuk per presentes az ide alább rend szerint megírt dolgokat. Primo, hogy amidőn Patakön Starembergh uram megfogását elvégezték, akkoron Barkóczi István uram azon végezésben jelen nem volt, sőt Patakra érkezvén, feddőzött Szuhay Mátyással s össze is vezett Starembergh uram megfogásáért. Ugyanő kegyelme fáradozott Starembergh és Kolonics uramék Regéczből való megszabadulásokban is. Secundo mindenkoron az törökkel való correspondentiát disvadeálta együtt öccsével, Barkóczi Ferencz urammal. Tertio, amidőn Tályáról eloszolván Patakra mentünk, Bocskay István¹⁾ és Kende Gábor tanácsolván nekünk hogy a fegyvert le ne tegyük, sőt hogy inkább felüljenek és az ő felsége ármádája ellen menjenek, kívánták az végbelieket arra Barkóczi István uram által disponáltatnunk, akkoron is Barkóczi István uram abban contrarius volt. S ugyanakkor Bessenyei Mihály suadeálván nekünk, hogy az erdélyi fejedelemnek is és az országnak segítség végett írjunk abban is hasonlóképpen contrarius lévén Barkóczy István uram ő kegyelme disuadeálta s nem javallotta nekünk. Quarto modo simili eadem qua supra fide christiana recognoscáljuk az ő felsége manifestumának publikátiója után semmiben ő felségének és ő felsége vitézinek vétett, sőt inkább híven s igazán szolgált s oltalommal is volt Amidőn Bocskay István táborban akart is szállani, ottan mindjára nekünk megüzente, sőt táborban szállván is Bocskay uram, Palaticz Gábor nevű szolgánkat kémségben az hadai közé küldötte és ottan valamit ő felsége s vitézi ellen értett, nekünk megjelentette; kit mi is azután úgy tudtunk Sporck generalis uram-

¹⁾ Zempléni főispán

nak a táborban értésére adnunk. Ultimo recognoscáljuk, hogy amidőn Barkóczi uram Szuhay Mátyással és többekkel is az katholikus rendek ellen való gonosz szándékokat eszében vett volna, nem gondolván azoknak furiájával, sincere candide az katholikus rendeket tueálta és protegálta együtt öcsével Barkóczi Ferencz urammal.

4.

Én, Szemere László megemlékezvén arról, hogy engemet az 1670, esztendőbeli motusok miatt vádolván rebellióval az mi kegyelmes urunk ő felsége előtt, azért elsőben megfogadván fogságomból citáltattam a pozsonyi delegációra törvény eleiben az ő felsége fiscusa instantiájára, ahová is a citatio mellett fogva vitettem Pozsonyban és ottan az ő felsége fiscusa ellenem actiót és processust inditván és én is befelelvén annakutána mind Pozsonban a delegációban és Bécsben is a conferentiában sok ideig folyván dolgom, fejem s minden jószágom veszedelmében forogván dolgom, mely is a bécsi conferentia által decidáltatván, különben szabadulásom Bécstől nem lehetett, hanem ő felségének bizonyos és erős reversálist kellett adnom magamról. Melylyel én kívántam volna az ő felsége kegyes atyai oltalma alatt megállanom, de e mostani motusokra nézve ide Eperjesre jöttem pro securitate. Eperjest penig megszállván a magyar hadak, kit az ő felsége német commendantja és Eperjes város lakosi bizonyos pregnans ratiókra nézve feladván, én is kezekben estem a magyar hadaknak, kik is ő felségének adta reversálisom ellen meg esküdtettek, mely hogy kénytelenítő okból, ugymint a városnak feladásából lett s nem szabad akaratomból, arról iterum atque iterum solemniter protestálok és kívánok pro futura cautela kezeirásával és pecsétével megerősítettett testimoniálist ez ide alább irt jó akaró uraiméktől mint authentica personáktól. Actum in civitate Eperjes die 30 Septembris anno 1672. Idem, qui supra. Anno 1672. 1 oktobris Praesens protestatio facta est coram me Georgio Horváth in libera civitate Eperjesiensi.

Közli: K. L.

Szántói jobbágyok panasza.

Méltóságos Kegyelmes Urunk s Fejedelmi Kegyelmes Asszonyunk!

Jóllehet már ennek előtte is nagyságtok fejedelmi méltósága, kegyelmes tekintete előtt alázatosan jelentettük bokros nyomorúsággal teljes, elfogyatkozott állapotunkat s majd éhhalásra jutó sorsunkat, most levén már alkalmas ideje mindennapi táplálásunkra tartozó kenyerünk keresésének. Mindazonáltal nemzetes regéczi udvarbíró uram ő kegyelme igen nagy szorgalmatossággal kényszerít bennünket a nagyságtok tályai majorságabeli buzavetésének felaratására, nem lévén némelyeknek csak egy ételre való kenyerünk is. Kegyelmes Urunk s kegyelmes Asszonyunk mi a Nagyságtok szolgálatjára alázatosan kész engedelmesek vagyunk, csak hogy nagy alázatosan kérjük Nagyságtok Fejedelmi Méltóságu Kegyelmességét az majorságbeli, táplálásunkra nézendő buzabeli részünket kegyelmesen kiadattatni méltóztassék, hogy a Nagyságtok fejedelmi kegyelmessége által magunk és gyermekeink táplálódhassunk. Mely Nagyságtok nagy jó fejedelmi kegyelmességeért Isten szerencsés, hosszú, étellel áldja, virágoztassa Nagyságtokat, Fejedelmi Kegyelmes Urunkat s Kegyelmes Asszonyunkat, szívesen kívánjuk. Actum Szántó die 19. Julii anno 1693.

Nagyságtoktól, mint kegyelmes Urunktól, Fejedelmi kegyelmes asszonyunktól kegyes választ várunk

szántai kevés számú jobbágyág.

Kivül: Méltóságos Kegyelmes Urunkhoz s Fejedelmi kegyelmes asszonyunkhoz alázatos instantiánk.

A levél belső oldalán „Sáros Patak 23 Julii 1693“ kelettel „Ferdinandus Gobertus comes Aspermont“ és „Principissa *Juliana Rákóczi* comitissa ab Aspermont“ latin nyelvű meghagyása, melyben a regéczi uradalom tisztartóját felhívja, hogy személyes felelősség terhe alatt vizsgálja meg az ügyet s tegyen róla jelentést.

Kassa városa levéltárában.

Közli: K. L.

Huslító tiszt uraimék rendtartása.

Instructio ab inclyto magistratu Cassoviensi inspectori macellorum, utpote generoso, prudentibus de circumspectis dominis Francisco Korponay, Marco de Cordi, Joanni Székelly anno 1714 facta et extradata.

Et primo quidem. Az Uristennek ő szent felségének igazságát, nemes magistratusnak tisztességét és jó rendekre vigyázó jó hírét, nevét fogják előttük viselni mindenekben huslító tiszt uraimék, úgy mészáros uraiméknak kedvezésével nemes város úri és szegény renden levő lakosoknak nem lesznek rövidségükre, hanem nemes magistratus hire nélkül húsnak fontját sem feljebb, sem alább nem fogják limitálni, annyival inkább árultatni, alkalmaztatván magokat nemes mészáros czéhnek articulusihoz, kiknek continentiajokon kívül ne legyen szabad senkinek is kilépni.

2. Hatalmokban leszen inspektor uraiméknak, hogy a levágandó marhát, minekelőtte a mészáros levágatná, aztat lábon is meglássák arra a végre, ha ép-e a marha és nem gáncsos, avagy kövér-e vagy hitvány. hogyha hitvány, ne engedjék levágni, hanem hajtattassék gulyájokra, mely gulyát valamikor akarják s reá érkezhetnek inspektor uraimék me-zőben is megvizsgálhassák s pásztorokat hitők után exami-nálhassák a munkában kifáradott, megbénult marhák felől.

3. Tilalmazzák meg huslító uraimék mészárosokat, hogy határunkon hizlalt marhát, kiknek városunk becsületére és lakosoknak kedvekre s hasznokra lehetne, szép és kövér, ne engedjék azt lábon akármely sokadalmakra ide-amoda elhajtatni és úgy eladatni, hogy ne kényszerítettessék azáltal a nemes város lakosa jó pénzeért rossz húst venni és hogy aféle tözsérség, miatt marhának szűk voltáról mészáros uraiméknak ne lehessen panaszkodni, mert különbözik a tözsér a mészárosostól. Hogyha pedig különbet cselekedne valamely mészáros, arról szorgalmasan examinálják a pásztorokat és a cselédjüket et comperta veritate megbüntessék érette, mivel nem ok nélkül engedte meg a nemes magistratus gulyájoknak határunkban való pascuatiójukat (legeltetésüket), régi boldog időkben az sem levén szabad.

4. Arra is vigyázzanak húslátó uraimék, hogy régi statutum szerént mészáros uraimék marhát ide be a városban ne vágjanak, hanem kívül a hostáton város tisztaságára nézve, mint régentén marhavágóhídon, hogy azzal ne adjanak okot a panaszra rút büzzel szomszédságuknak.

5. Az husnak limitálását usque ad ulteriorem inclyti magistratus dispositionem úgy tanulják meg húslátó uraimék hogy *tehénhusnak fontját, ha szép, négy magyar pénznél feljebb mérni ne engedjék, ha slejtesebb, két krajczáron*, ha ugyan felette slejtes lenne a hús, kit netalántán akaratos mészáros húslátó tiszt híre nélkül levágna, azt confiscálják és az raboknak, ispitálybeli koldusoknak osszák el. A bornyú-husnak pedig, minthogy articulások is azt dictálják, egy pénzzel legyen feljebb fontja tehénhúsnál, azért fonttal méretessék és egy pénzzel feljebb. Bárányhús, ha szép, négy pénz, ha slejtes, három pénz, ha pedig felette slejt, confiscáltassék és ügyefogyottaknak osztattassék. Friss disznóhús pecsenyének fontja hat pénz, id est három dénáron, mind télbe-nyárba és az aprólékjának négy pénz, id est 2 dénár. A száraz szalonnának pedig fontja lészen az szük időre való nézve tizenöt pénzen, jöllehet az artikulusok csak 12 dénáron dictálnák és minthogy ő kegyelmek külső sokadalmakon olcsóbban szokták mérni, melylyel példát adnának mészáros uraimék, hogy ide be is úgy kellene árultatni, mindazonáltal a nemes magistratus nem kívánván kárukat és megromlásokat, amint feljebb iratott vágatását placidálja. Sós húst pedig senkinek inspektor uraimék, szalonnán kívül ne engedjék árulni akármely időben is és táblákon megfeketedett húsokat is, hasonlóképpen parancsolja tovább a nemes magistratus, hogy valamint bárány husokat öt s hat székekben árulnak, nem gondolván azzal, hogy egyik vagy másakra vág vagy metszi mészáros uraimék közül, úgy continuo tehén húst is annyi székekben áruljanak, hogy város lakosa szükségét ne lászon.

6. Tudván azt a nemes magistratus, hogy mészáros uraimék szántásban, vetésben és egyéb ahhoz kívántató munkákban szorgalmatos gazdák, mely gazdaságukat ökor marhával szokták végben vitetni, azokáért akarja és azért adja instructióul húslátó uraiméknak, hogy aféle igavonó marha

különböztettség a mészárszékre vitett marhától, minthogy lovakat, mint más egyéb városokban, itten úgy nem lehet tartani, tehát ökörrrel kényszerítetnek szántani, az pedig, hogy alkalmasabban lehessen meg, vagy az nemes városnak lakatos, városi bélyeget metszetessenek és azzal bélyegezzék meg az igavonó mészáros uraimék marhájukat, kikkel úgy bánjanak ő kegyelmek, mint más gazdák bánnak esztendő marhájukkal. Ha pedig történet szerint megtalálna bennük valamely megbélyegeztetett igavonó ökör és mást akarnának helyette fogni, huszlátó uraimék híre nélkül azt ne cselekedhessék, hogy ujabban azon ökröt megbélyegezhessék és a bényt, kifáradott, vagy jó fűben pascuatióra bocsássák vagy szegény embernek eladhassák.

7. Hogy az húsnak szebb és kövérebb volna kitessék, huszlátó uraimék az faggyut tagokból odahaza vagy a vágóhidon mészáros uraiméknak kiszedni ne engedjék, hogy a vevő féllel is inkább elhitesse szép husnak lenni és így nem leszen semmi panasz.

8. Vigyázzanak huszlátó uraimék mészárszékeknek belső és külső tisztaságára azaz ocsmány véreket dézsákban és báránybeleket a zuglókban büntetés alatt ne engedjék tartani, úgy akármi bűdösséget, nemző darab husokat vagy bőroket, melyeknek bűdösségük miatt kiváltképpen nyárban, sőt valamint más városokon minden szombaton a táblákat megmosassák és a szemetet székekből kivitetni el ne mulassák, mint-hogy mészáros mesterség igen-igen tisztát szeret és a városi policia is azaz mores civilis azt kívánják.

9. Utóljára leszen hatalmukban huszlátó uraiméknak az is, hogyha esztendőt alatt oly dolgot observálhatnak a mészáros székekben azaz mészáros mesterségekben, melyben correctio kívántatnék, bizatattik az ő kegyelmek dexteritására. Ha pedig oly dolog történne, mely magában nagy nota benét foglalna, tartozzanak azt megjelenteni az tekintetes nemes magistratusnak.

10. Illik ezen instructióban, hogy a hentesekről is emlékeztet tegyünk, az kik esztendő által szombati napokon szárvasmarhákat vágván attól bizonyos faggyut, árendát fizetnek, hogy azokra is szorgalmasan vigyázzon huszlátó tiszt

és a faggyuról való quietantiákat a mészárosoktól erigálják, hogyha megadták-e és kinek adták meg, nem maradt-e restantia, mellyel megtartozna közülök valamely, lévén a nemes városnak szüksége a faggyura.

11. Mivel pedig téli hentesek is adatatnak, kik szalonával szombati napokon szoktak idebe kereskedni, azokra is szorgalmatos gondot viseljenek húslátó uraimék, hogy tiszta szalonnát áruljanak azaz nem borsóst és nem döglött sertés marhából valót; kolbászokkal és egyéb aprólékkal tisztán bánjanak; egy sing s egy fertályos legyen a kolbász, mivel az összemegyen és egyéb aprólék, amint időhöz képest fogják itélni húslátó uraimék.

12. Magok becsületére is vigyázzanak húslátó uraimék, ajándékért ne kedvezzenek és ha valamely mészáros legény avagy maga mester oly szót ejtene, aki a tiszt becsületének sérelmére volna, jelentsék meg a nemes tanács előtt. Ahol pedig valamely mészáros marhát vág, hetes húslátó tisztet tartozik házánál megkeresni és megjelenteni s megmutatni székre vágatott marhának husat non obstante eo, hogy azelőtt azt lábon megmutassa.

Ez lévén azért a t. nemes tanácsnak akarátja, hogy kegyelmeteknek is ne lehessen alkalmatossága az excessusokra és azokról származott panaszokra, azért adja az kegyelmeteknek scriptorius sub authentico sigillo, hogy avval kegyelmelek erősebbek lehessenek adversariusi ellen. Datum Cassóviae 18 Februarii 1714.

Extradatum per Martinum Ráczy praelibatae civitatis Cassoviensis iuratum notarium.

Eredetije Kassa város levéltárában 13609. szám alatt.

Közli: K. L.

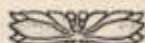
Egy politikai beszéd.

Az 1644. év tavaszán Kassa lakossága készült az erdélyi fejedelemhez csatlakozni. A forrongás lecsillapítása végett tartotta Bornemissza János felsőmagyarországi alkapitány az alább közölt beszédet, melyet a város jegyzőkönyve őrzött meg.

Nagy szerencsének tarthatja ez ember az mostani időt, mivel mostan tetszik ki, ki legyen igaz hive a mi kegyelmes urunknak. Nagy szerencsének tartom én is, hogy kegyelmeteket egyen-egyen jó egészségben láthatom. Szerencsétlen napoknak is mondhatom ez mostani időt, mert mostan szenvednek romlást az szegény árvák és özvegyek, egyik rend az másokra támadván, magyar magyarra s atyafi atyafira, az pogány török pedig vig orczával, kaczagva szemlélvén mind-ezeket. Szerencsés napok is ezek, mert mostan contraria juxta se posita magis elucescent. Most, most tetszik ki, legyen az emberséges ember, ha az mi kegyelmes urunk ellenségének ellenségi leszünk-e? ha szeretjük-e hazánkat? szeretjük az Istent, amint hogy a mi kegyelmes urunkat is? Most, most mutathatja meg Kassa városa szeretetét az Istenhez. hűségét pedig a császárhoz. Nincsen az ég alatt tartomány, nincsen, oly ország, ahol könnyebben volna az hítezés mint mi köztünk. Mocskot kentének volt te read is, Kassa városa. Letörülheted azt most magadról, ha az hűség mellől meg nem távozol. Micsodát? csak még az asszonyemberekkel is megtörlalmazhatnám Kassát; tegyék be az kapukat a bejövetelre s adjanak szabadságot az ellenségnek s meg nem veheti, elhiggyétek. A mi kegyelmes urunk hűségére minden rendek hittel kötelezték magokat, melyet ha meg nem tart kegyelmetek, fönnmarad az a mocsok és bélyeg soha el nem töröltetik. Mondhatná valaki, jó volna az ő felsége hűsége mellett megmaradnunk, de hol a segítség? Imhol a mi kegyelmes urunk, amint hogy palatinus urunk ő nagysága biztató ajánlási is, elérkezik rövid nap az segítség. Ha azért kegyelmetek jobb módot és remediumot találhat az dologban s maga becsülete sérelme nélkül az elészámlált argumentumokat félreteheti, kész leszek kegyelmeteknek engedni. Mondják azt, hogy tüzzel, gránátokkal megemésztik az várost, hiszen ketten avagy hárman csak az pinczékben is megmaradhatnak. Az török szintén olyan, mint az ördög, ki az lelken kap, annuentiát adott úgy vagy az erdélyi fejedelmeknek a török, hogy a hét vármegyét visszafoglalja, de esztendőnként az contributiót meg fogja várni és kívánni azoktól. Töröljék el elsőben az ausztriai házat, töröljék el

Bayáriát, Felső- és Alsó-Saxóniát, töröljék egyéb ő felsége birodalmában lévő országokat és tartományokat, leszen még oly idő amikor még az mi kegyelmes urunk talpra esvén, boszut állhat az maga ellenségein. Hiszitek-e, kassai uramék! ha az mi kegyelmes urunk ő felsége azt parancsolná is, hogy kimenjek innen, nem cselekedném; mert kegyelmetekhez köteleztem egyszer magamat. Kinek-kinek lekiösmeretiben jár, azért ki-ki mondja meg minden félelem és rettegés nélkül maga tulajdon akaratját s tetszését.

Közli: **Kemény Lajos.**

IRODALOM.

Békefi emlékkönyv. Dolgozatok Békefi Remig egyetemi tanári működésének emlékére. Írták tanítványai. Budapest Stephaneum Nyomda R.-T. 1912.

Harmincegy tanítványa egy 437 oldalra terjedő műben hódol dr. Békefi Remignek, a magyar művelődéstörténet mélyreható buvárának abból az alkalomból, hogy a magyar ciszterciták vezéreül hivatvatván el, otthagyta évtizedes munkásságának színhelyét, a budapesti tudományegyetemen birt tanítói székét.

Az emlékkönyvet *Békefi Remig* az 1883–1912-ik évekre terjedő irodalmi működésének tíz oldalra terjedő felsorolása nyitja meg.

Majd dr. *Perepatits István* a „Művelődéstörténeti Értekezések”-ről ad vázlatos képet. Ezek a kisebb-nagyobb tudományos értékkel bíró művek Békefi tanítványainak első lépéséről számolnak be a tudomány terén s tanuskodniak arról a szerető gondról, mellyel tanítványai munkásságát irányította.

Az Emlékkönyv dus tartalmából mi csupán csak annak ismertetésére szorítkozhatunk, ami bennünket tárgya révén közelebbről érint.

Divéky Adorján dr. a magyar-lengyel érintkezések szorgos kutatója „Magyar hatások a lengyel multban” címmel a lengyel nép nyelvében meggyökeresedett számos magyar szó révén mutatja ki a hatást, mely különösen a lengyelek

katonai szervezetére, felszerelésére és ruházatára nyomott magyar bélyeget. Műtörténeti hatásokról a krakkói képfaragás s a felsőmagyarországi reneszánsz-építkezésnek a Kárpátokon túl terjedő divatja tanuskodik.

Czobor Alfréd dr. „Hazánk és a krakkói egyetem biráskodási joga” címen a Kassa város levéltárában őrzött egykorú okiratokból alkotja meg középkori egyetemi életünk egy jelentős fejezetét.

Danninger János dr. a középkori városi életet rajzolja meg, foglalkozván különösen városaink hatósági embereivel s céheivel.

Iványi Béla dr. színes képe, melynek címe „András brassai deák lefejeztetése Eperjesen 1515-ben”, a magyar büntetőjog történetéhez érdekes adalék. A perben Kassa városának is jut szerep.

Gondán Felicián az abauji köznemesből országos hirre emelkedett hős vezér, Kinizsy Pál felesége, Magyar Benigna imádságos könyveiről, illetve a főúri nő életéről s a pálosok irodalmi munkásságáról ír.

Fögel József dr. „Hasisteini Lobkovic Bohuslav a magyarországi humanisták között” című értekezésében megemlékezik a kassai születésű esztergomi érsek, Szathmáry György ily irányú működéséről is, akinek tudományszeretete közrehatott az Aldinák kiadásánál.

Holub József dr. Perényi Péter kortársának Istvánffy Pálnak kimerítő életrajzát írta meg.

„Eger ostroma 1552-ben”, *dr. Nagy Béni* terjedelmes és tartalmas dolgozata, melyben a kassai tanító, Csabay Mátyás latin nyelven írt s Eger hős védőit dicsőítő költeményét is felhasználta forrásul.

Molnár István dr. „A homonnai várkastély”-ról, az Abauj és az ország történetében az 1312-ik év óta szerepet játszó Homonnay Drugethek ősi fészkeről ír s közli a 18-ik században fiágon kihalt Drugethek nemzedékrendjét.

Kemény Lajos.

Bibliographia.

Myskovszky Ernő: A magyar szobrászat története.

Oppitz Sándor: A vinnai tó. Turistaság és alpinizmus. 1911.

— *ő* — *ő*: Dr. Bártfai Szabó László, A Hunt—Pázmán nemzetségbeli Forgách-család története. Századok. 1911. Könyvismertetés.

Pártos Jenő: Három eredeti magyar dal.

Pongrácz Jenő: Kazinczy Ferenc levelei Majthényi Lászlóhoz. Irodalomtörténeti Közlemények. 1911.

Puky Andor: Felsővadász.

Ránzai H. Péter: Érdekes véletlenek Petőfiről. Breznóbányai polgári iskola 1910—11. évi értesítője.

— Petőfi és szülei.

Révész Kálmán: A kassai református templomok rövid története.

— A magyar és erdélyországi reformáció története 1564-ig. Latin nyelven írta Sinay Miklós sat. Századok. 1911. Könyvismertetés.

— A kassai református templom története. Sárospataki Református Lapok. 1911.

— A püspöki hivatal a tiszáninneni egyházkerületben. Protestáns Szemle. 1911.

— Egyetemes református névkönyv. Protestáns egyházi iskolai lap. 1911.

— Kongruemelés vagy korpótlék. Debreceni Protestáns Lap. 1911.

— Ünnepi beszéd a kassai református templom 100 éves jubileumán. Felsőmagyarország.

Sichermann Frigyes: Adalékok a bűncselekmények tényálladáskának szerkesztéséhez.

Simon József: Vitézi énekek Rákóczy Ferencről. Melodráma zongorára és tárogatóra, szövegét írta Szávay Gyula.

Soós Elemér: Bene és Hatvan.

Szabó Adorján: A kassai premontrei főgimnázium Bajza-önképzőkörének kalauza.

Szélíg Jenő: A kassavidéki róm. kath. néptanítók egyesületének huszonötéves története. 1885—1910.

Szigetvári Iván: Orczy és Thomas. Irodalomtörténeti Közlemények. 1911.

Szolga József: Remonstrans és contraremonstrans viszályok Németalföldön.

Sztripszky Hiador és Alexics György dr.: Szegedi Gergely énekeskönyve 16-ik századbeli román fordításban.

Takáts Sándor: Czeczey Lénárd. Budapesti Hirlap. 1908.

Teleki Zakariás Sándor: Holdvilágnál a Radosták csucsra. A Magyarországi Kárpátgyesület Évkönyve. 1911.

Váczy János dr.: Kazinczy Ferenc levelezése. XXI. kötet.

Vécsey Tamás dr.: Jánok és az 1569:58. t.-c.

Viszota Gyula dr.: Kisfaludy Sándor és Kazinczy Ferenc irodalmi vitája. Irodalomtörténeti Közlemények. 1911.

— Bacsányi János akadémiai tagsága. Akadémiai Értesítő 1911.

Török János: A Szemere-név eredete. Nyelvőr. 1912.

Zarándy A. Gáspár: Huba vére, Szemere.

Kamarási és nemesi ősfák összeállítására, valamint nemesség- és címerigazolásokra s egyéb hasonló ügyekre nézve készséggel szolgál felvilágosítással a **szerkesztőség.**

(Válaszbélyeg mellékelendő.)

ALEXY UTODA

MŰVÉSNÖK

CÍMEREK FESTÉSE ÉS
VÉSESE

RÉZ ÉS RUGGYANTA

BÉLYEGZŐK

KASSA, FŐ-Ú. 12. GRÓF FORGÁCH-PALOTA

===== ZÁSZLÓSZEG KÉSZÍTŐ. =====

A legjobb bőrfényesítő!!

Vegyészeti
cikkek!

Festék-
árak!

SZÉKELY ÉS TÁRSA

VEGYI TERMÉKEK ÉS FESTÉKGYÁRA

KASSA, PESTI-ÚT.

Grand Café

KASSA.

ROYAL

Az uri közönség
találkozó helye!

nagy kávéház.

Városszépítő Egyesület

URÁNIA SZINHÁZA.

Igazgató: HORVÁTH MÁRTON.

KASSAI TAKARÉKPÉNZTÁR

a székesegyházzal szemben, saját házában.

Alapított 1844. évben.

Felsőmagyarország legrégibb és legnagyobb pénzügyintézete. — Betéteket gyűmölcsöztet. Kölcsönt váltóra, betáblázásra vagy folyószámla alakjában.

Ingyenes pénzáttétel Amerikába.

GUTMANN IZSÓ

Első szepességi len, damaszt
és fehérnemű vállalata

KASSA, KOSSUTH LAJOS-U. 1.

Mindennemű len, dupla damaszt
asztalterítékek, ágyneműek, len-
szövetek stb. készítése.

Szállodai fehérneműek.

Kész menyasszonyi kelengyék!!!

Felsőmagyarországi Központi Takarékpénztár részvénytársaság KASSÁN.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár Budapest (saját
tőkéje **40.000,000** korona) alapítása

Betéteket legelőnyösebben kamatoztat.

Váltókat leszámítol.

Folyószámlákat nyit fedezet alapján.

Törlesztéses és közönséges jelzálogkölcsönöket folyósít.

Tőzsdei megbízásokat a bel- és külföldi tőzsdéken
lebonyolít.

**A bankszakma minden ágában kész-
séggel szolgál felvilágosítással.**

Grünwald Testvérek

női- és gyermekfelöltő-,
bluz-, pongyola- és
szőrmedivatháza

Kassa, Fő-utca 57. sz.

TELEFON 452.

Aufricht H.

férfi és női divatáruház

Alapított 1874-ben.

Mindig a legújabb férfi és női ka-
lapok, divatáruk és menyasszonyi
kelengyék nagy raktára.

≡ **Kassai Louvre.** ≡

SZÉMAN TESTVÉREK cég

— Kassán, Fő-utca 62. sz. —

:-: Ajánlja dűsan berendezett raktárát:
nőidivat, vászon, kész menyasszonyi
kelengye, damaszt teritékek, leg-
ujabb divatu tüll- és vászon-függöny,
ebédlő és szalon szőnyeg cikkeit,
ugyszintén külön valódi Smyrna és
Perzsa szőnyeg osztályát a legmér-
:-: sékeltebb határozott árákon. :-:

Mintákkal, avagy választék-küldeménnyel megkeresésre
készséggel szolgál szolid- Széman Testvérek.
ságáról közismert cégünk:

Felsőmagyarországi muzeumi könyvkötő

SZOUKUP J. SÁNDOR

KASSA

Domonkos-
zárdá épület

Alapítt. 1898.

Telefon 460. sz.

Elvállal minden e szakmába vágó
munkát, u. m. hivatalos és magán-
könyvtárak rendezését, kézi mun-
kák (gobelin) montirozását, bőr-
és plüsch-diszmunkák, passepar-
tout, doboz és üzleti könyvek
gyártását, valamint szalagok fel-
iratait legujabb arany és ezüst
betűkkel jutányos árák mellett.

Alapítási év 1859.

Szakmáry és Zilahy

csemege-, fűszer-, cukorka-
— és ásványviz-üzlete —

Kassa, Fő-utca 61. sz. alatt.

(Saját ház.) — Telefon 30. sz.

Naponta frissen pörkölt kávé.

Alapítási év 1859.

VITÉZ A.

könyv-, zenemű- és
- papirkereskedés -

Kassa, Fő-utca 75. sz.

Minden irányu magyar és
német nyelvű munkák
nagy raktára.

Az évente megjelenő általános
könyvjegyzéket kívánatra ingyen
:: és bérmentve megküldjük. ::

Cs. és kir. udv. és kamarai szállító.

Neumann M. Az ország legna-
gyobb férfi-, fiu-
és leányka-ruha
Kassa, Fő-utca 27. sz. áruháza és telepe.

FONTOS TUDNIVALÓK:

Az összes áruk **tiszta gypjából** készülnek a legjobb kellé-
kek felhasználásával.

Szövetmintákat ingyen és bérmentve küldök. Gyermekruhák-
ról szövetmintákat **nem küldök.**

Postai küldeményeket utánvétellel szállítok.

40 koronán felül vételeket bérmentve küldök.

Meg nem felelő árut, ha **az viselve nem lett, 1 héten be-
lül** készséggel kicserélem vagy a pénzt visszaadom.

Leánykaruhák ellenben csakis **24 órán belül** cserélhetők ki.

Visszküldeményeket csakis bérmentve, utánvételes csomagot
egyáltalán nem fogadok el.

Külön mértékszerinti osztályom-ban csakis a **legjobb mi-
nőségű és legújabb divatu** angol és honi szöveteket tartom
raktáron.

Szakképzett szabászaím és elsőrangú munkásaím révén, a leg-
fokozottabb követelményeknek minden irányban megfelelhetek és
megrendeléseket a **legrövidebb idő alatt pontosan** teljesíthetek.

Az 1845. évben alapított NEUMANN M. cég

a fősúlyt nemcsak a kizárólagosan jeles minőségű szövetek fel-
dolgozására helyezi, hanem a leggondosabb kidolgozás, figyelmes
és kitünő munkáért, valamint minden egyes ruhadarab **tartóssá-
gáért** a kezességet elvállalja. Az által, hogy a cég az összes bel-
és külföldi gyártelepeken a legnagyobb árukészletek vevője, nem-
különbén a készáru előállításánál szükségelt munkabeosztásnak
célszerű berendezése folytán t. vevőinek az **árak olcsósága** te-
kintetében is oly előnyöket biztosít, melyeket csakis a legnagyobb
mérvben eszközölt nagybani iparüzem nyújthat.

Központi áruház: Budapest, IV., Muzeum-körut 1-3

FIÓKOK.

Arad	Fiume	Lincz	Pozsony	Zágráb
Brassó	Kassa	Miskolcz	Szeged	Belgrád és
Debrecen	Kolozsvár	Nagyvárad	Temesvár	Sofia
		Pécs		

BÉCS: I. Kärtnerstr. 19., VI. Mariahilferstr. 35.

A cég gyártmányai elismert jelességük révén a **Keleten**, to-
vábbá **Párisban és Délamerikában** biztos piacra találtak.

Nyulászi Béla

dohány és szivartőzsdéje, Kassa, Fő-utca 12. szám.

Bejegyzett védjegy

Sorsjegyek. — Igérvények.
Játékkártya. — Papíráru.
Hirlapelárusítás és előfizetés. — 25 darab különféle kassai képeslevelezőlap borítékban 50 fillér. — 29 képet tartalmazó RÁKÓCZI-album 2 korona. — Kassa város átnézeti térképe nagy alakban 50 fillér, kis alakban 20 fillér. Telefon 244.

Világhírű

KOBRAK

cipők kaphatók

Kertész-nél,

Kassa, Fő-u. 43.

AZ ÉLETBIZTOSÍTÁS

legcélszerűbb módja, ha azt **takarékbetét**tel kötjük egybe. A betett összegek **bármikor kamatos kamataikkal** együtt felvehetők. Elhalálozás esetén a biztosított tőke **haladéktalanul esedékes**. 15 év múlva, ha a betevő életben van, tőkét kamatos kamataival **vi**ssza-
≡ kapja. ≡

Befizetés: heti 1 koronás részletekkel.

Bővebb felvilágosítást szívesen nyújt a

Kassai Jelzálogbank
Részvénytársaság.

Bauernebl és Fia

sörfőzde és malátagyár

Telefon sz. 78. **Kassa.** Alapítva 1857.

Termeli a legjobb minőségben a következő söröket:

Király-sör Korona-sör Sötét Bajor-sör

Legujabb műszaki berendezéssel és mesterséges pinczehűtéssel felszerelve.

Nagyobb küldemények saját jéggel hűtött szállító-kocsijainkban szállítatnak. A különböző minőségű sörök szállítása palackokban történik. Bővebb felvilágosítással, nemkülönben árjegyzékkel kívánatra a sörfőzde készségesen szolgál.

**ROYAL nagy étteremben kizárólag
e sörfőzde söre méretik ki.**

VIZY DOMOKOS, Kassa

fűszer-, csemege- és kávé-behozatali üzlet.

„VIZY MELANGE“ pörkölt
kávé a legjobb, tessék meg-
próbálni. Mellékelve lesz a
legjobb kávéfőzési módszer
leírása. o o o o o o

ÜNDONSÁG! Dobói csemege
brindza. Egy eredeti doboz
ára 2 korona. o o o o

BUTORKIÁLLÍTÁS.

JAKOBOVITS ÁRMIN ÉS TESTVÉRE

Telefon 171. Kassa Fő-utca 39., saját ház. Telefon 171.

a székesegyházzal szemben.

butor- és szőnyegáruházában

megnyitlak a teljesen berendezett butor mintá szobák, lakásbe-
rendezések teljesen felszerelve szőnyegekkel, függönyökkel, csil-
lárokkal. Nagy választék háló, ebédlő, uri szoba, szalon és
leány szoba berendezések, előszoba és konyhabutorokban, angol
bőrgarnitúrákban, vas- és rézbutorokban, valódi perzsa- és
smyrna-szőnyegekben. — Külön osztály tömörfa (massív) háló,
ebédlő és irodai butorokban. — Teljes menyasszonyi berende-
zéseket úgy helyben, mint vidékre szállítunk izléses összeállítás
és jutányos árak mellett. — Kedvező fizetési feltételek.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hölgyek figyelmébe!

A szépség egyik főkélléke a szép arcból. Minden hölgy egyetlen vágya ezt elérni, de sajnos nagyhangu reklámok után indulva, leginkább nélkülözik is azt.

Minden jó cikknek az elterjedtség a legjobb bizonyítvány!

A dr. Sihukszky-féle készítmények felülmúlhatatlan voltát számos hálanyilatkozaton kívül legkiválóbban az igazolja, hogy évente 15–20 ezer postacsomagot küldünk nemcsak az ország minden részébe és Európába, de Ázsiában és Amerikában is vannak nagyszámu vevőink, kik egyszerre száz számra rendelkeznek, hogy a szállítási költséget megtakarítsák.

Szeplő, májfolt, miteszer, fénylő arebőr, arevörösség mind eltűnik használata folytán, és mindamellett semmi nyomot nem hagy hátra az arcon, nem teszi ráncossá az arcból, mert semmi ártalmas anyagot nem tartalmaz, amennyiben a világhírű orvos, dr. Sihukszky előirata szerint készül.

A dr. Sihukszky készítmények, ugymint: arckenőcs, selyemcrém, szappan, selyem-pouder, arcosódóvíz, éjjeli és nappali használatra valók.

Tessék óvakodni az utáztatoktól, csak az a valódi, melynek edényén és külső csomagolásán dr. Sihukszky aláírásával ellátott arckenőcs látható !!!

Dr. Sihukszky-féle	arckenőcs . . .	ára 1 K 40 f.	
"	"	szappan . . .	" — K 70 f.
"	"	arcosó . . .	" 1 K 40 f.
"	"	selyem-crém .	" 2 K 20 f kis tégely 1 K 20 f.
"	"	selyem-pouder	" 1 K 20 f (bármily színben.)

A hajápolásnál igen ajánljuk a „Capillor hajszesz”-t mely megakadályozza a haj kihullását s a hajhagymáknak mintegy táplálékát képezvén, kopaszságnál is igen bevált. Használati utasítás minden üvegen. Ára 1 korona 20 fillér.

A „Haj-Regenerator” az ősz haj eredeti színét adja vissza. Ára 2 korona. 10 kor meghaladó rendelést bérmentve küldünk.

A fenti összes készítmények kaphatók:

Az „ISTEN SZEM” gyógyszerertárában

Kassán, Fő-utca 65. szám. A városháza mellett.

Pontos olvasható címet kérünk. Rendelések aznap postára adatnak. Titoktartás biztosítva.

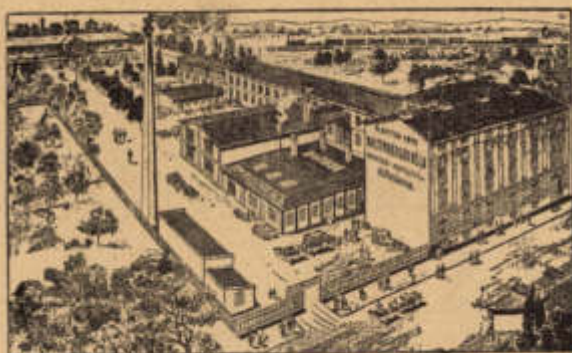
Az ISTEN SZEMÉHEZ címzett gyógyszerertár alapítása az 1626-ik évhez vezet vissza, majd a jezsuita-rend kezébe került. Az 1682-ik évben úgy szól róla a krónika, hogy az országban a legelőkelőbb gyógyszerertár, melyben a gazdagon megaranyozott díszes faállványokon mintegy 500 kisebb-nagyobb, vert ezüstből készült aranyozott edények tündölköltek s ma is megvan a hullámzatos fiókalvány, minden tiókon színes, berakott fából való szalagsokorral és három rézmozsr a jezsuiták monogrammjával. Ekkor a városi és vidéki közönség legkeresettebb gyógyszerertára volt s a katonaság is itt készítette gyógyszerit. Az 1773-ik évben a jezsuita-rend feloszlásával reáljogává vált az Éder család kezén. Mai tulajdonosai, Mezei és Alexander, kik az 1911. évben vették meg a gyógyszerertárt.

Kassai Könyvnyomda és Lapkiadó R.-T.

Ipari és kereskedelmi nyomtat-
ványok, takarékpénztári zár-
számadások, mulatsági és
alkalmi meghívók, gyász-
jelentések, rölapok, pla-
kátok, zsák- és szék-
jegyek a legrövidebb
idő alatt pontos
és izléses kivi-
telben gyor-
san készít-
tetnek el.

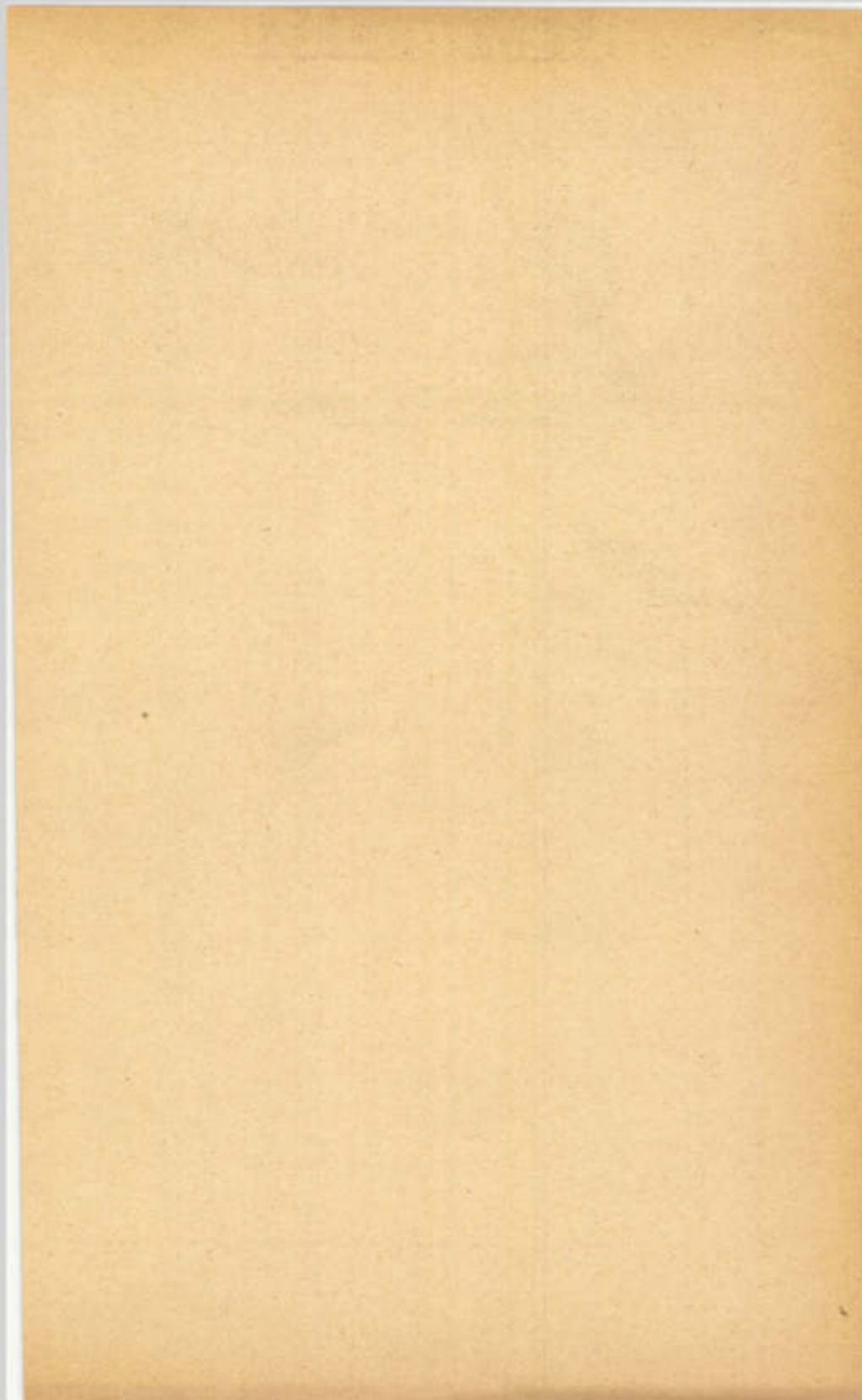
Kassa, Fő-utca 64. szám.

Alig van iparág,

melynek prosperitása és fejlődése annyira függ a közönség bizalmától, mint a kelme-festő- és vegytisztító ipar. A HALTENBERGER féle kassai ruhafestő-, vegytisztító- és gőzmosógymű forgalmának fokozatos emelkedése igazolja azt, hogy ezen cég a közönség teljes bizalmát élvezi s a tulajdonosok súlyt fektetnek arra, hogy a t. felek bizalmát lelkiismeretes, szakszerű munka, gyors kivitel és jutányos árszabás által teljes mértékben kiérdemeljék.

A gyár telepe és központi irodája Kassán Szerecsen-utca 3. sz. alatt áll fenn. A kassai S átvételi üzleten kívül Miskolc, Eger, Sátoraljaujhely, Munkács, Nyiregyháza, Eperjes és Kisvárdra városokban tart fenn átvételi üzleteket s az ország minden részében képviselőket. Külön postaosztály a vidékről magánfelek részéről érkező megbízások részére.

Uri divat- és sportáruüzlet

minőség és ár tekintetében minden
□ követelményeknek megfelelően □
állandó nagy raktár minden
uri divat- és sportárucikkekben.

Lengyel és Szepesi

Kassa, Fő-utca 63. (Városháza-épület.)

Andrássy nagy kávéház

..... Fő-utca 85. szám.

(Andrássy-palota.)

Modern, uri kényelemmel berendezve, a felvidék legnagyobb kávéháza. Előkelő társaságok katonazené mellett itt találkoznak.

7 amerikai karambol-asztal.

**Magyar Leszámitoló-
és Pénzváltó-Bank**

kassai fiókja

Fő-utca 53.sz.

Ajánlja páncekszobájában elhelyezett

**Safe deposit
szekrényeit**

Őrzésre elfogad nyílt és a
fél peccsétjével lezárt érték-
letéteket.

Üzleti órák $1\frac{1}{2}$ 9— $1\frac{1}{2}$ 2 óráig.